

Een Younieq perspectief

SWV 11.3 Evaluatie OPDC Younieq
Doetinchem

2012 Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft dit rapport geschreven op verzoek van het samenwerkingsverband 11.3 Doetinchem.

Auteur

Corian Messing

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

Telefoon (030) 230 6505

Website www.nji.nl

e-mail c.messing@nji.nl

Inhoud

Voorwoord	5
1. Vooraf: aanleiding en onderzoeksvragen	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Vraagstelling	8
1.3 Opzet en werkwijze	8
2. Rendement parallel leerjaar en rebound in getallen	11
2.1 Rendement in aantallen: het parallel leerjaar	11
2.2 Rendement in aantallen: de rebound	13
3 Beschouwing op de effectiviteit: het parallel leerjaar	15
3.1 Het oordeel van de afnemende scholen	15
3.1.1 De sterke punten van het parallel Leerjaar	15
3.1.2 Wat kan beter?	18
3.1.3 Ouders en leerlingen: tevredenheid over de plaatsing	22
3.1.4 Grenzen aan de maakbaarheid	22
3.2 Een verlengde plaatsingsduur?	22
3.3. Nabeschouwing en vooruitblik	23
3.3.1 Aandacht voor dynamiek als gevolg van passend onderwijs	25
4 Beschouwing op de effectiviteit: de rebound	26
4.1 Het oordeel van de afnemende en ontvangende scholen	26
4.1.1 De sterke punten van de rebound	26
4.1.2 Wat kan beter?	28
4.1.3 Een succesvolle terugkeer?	35
4.2 Het meest optimale moment van plaatsing in de rebound	36
4.3 Nabeschouwing en vooruitblik	37
5. Een jaarlijks uit te voeren monitor	40
5.1 Onderwerpen in de monitor	40
6. Alles overziende: over parallel leerjaar en rebound	42
6.1 Yuniqueq in het spanningsveld tussen dienst verlenen en verantwoordelijkheid van het VO.	42
6.2 Overwegingen bij de toekomst	42
Bijlage 1 Uitstroom per school	45
Bijlage 2 Klanttevredenheid ouders en leerlingen	49
Het Nederlands Jeugdinstituut	56

Voorwoord

Ongeveer een jaar geleden begonnen in 2011 op het Zaagmolenpad de eerste gesprekken met het doel tot een evaluatie te komen van het parallel leerjaar en de rebound.

Inmiddels is het wetsvoorstel passend onderwijs aangenomen. De onduidelijkheden rondom passend onderwijs beginnen af te nemen en dus is het nu aan de orde te bepalen in welke richting het OPDC zich verder gaat ontwikkelen. Doel van dit rapport is een belangrijke bouwsteen te zijn in het meedenken over de gewenste ontwikkeling. Dat doen we door vast te stellen wat het goede is dat behouden dient te worden en aanbevelingen te doen voor verbeteringen.

Deze vaststelling had nooit plaats kunnen vinden zonder de zeer bereidwillige medewerking van de contactpersonen van de VO en SO-scholen binnen en buiten het Samenwerkingsverband. Ik wil hen hartelijk bedanken voor hun tijd, openheid en grote betrokkenheid. En uiteraard de medewerkers van Younieq voor de grote gastvrijheid, ieder moment kon ik binnen komen vallen voor een werkplekje, voorzien van koffie. Eveneens veel dank aan de docenten in parallel leerjaar en in de rebound, waar ik altijd welkom was om een les bij te wonen. En verder aan Tineke Mast, Nynke Hoekstra als mijn contactpersoon en Jolanda Vels voor de prettige samenwerking en voor de 'Younieq' kans om als 'halve' Achterhoekse die ik ben, met roots in Netterden, deze opdracht uit te voeren.

NJI/Corian Messing

Maart 2012

1. Vooraf: aanleiding en onderzoeksvragen

1.1 Aanleiding

In het OPDC Younieq biedt het samenwerkingsverband 11.3 Doetinchem leerlingenzorg aan kwetsbare jongeren in een context die zich voortdurend verder professionaliseert. Het kan niet uitblijven: ook de dynamiek in de drie delen van het OPDC (parallel leerjaar, rebound en dienstencentrum) is momenteel sterk bepaald door recente maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, waaronder Passend Onderwijs.

Het bestuur van het samenwerkingsverband 11.3 heeft tegen deze achtergrond behoefte aan een stand van zaken bepaling voor haar OPDC, meer specifiek voor het parallel leerjaar en de rebound. Het onderzoek richt zich op alle betrokkenen (OPDC, regulier en speciaal onderwijs, ouders en leerlingen) en dient bij te dragen aan meer inzicht in het rendement van het parallel leerjaar en de rebound. Met het doel te achterhalen in hoeverre zij een bijdrage leveren aan continuïteit in de schoolloopbaan en diplomering.

Tevens is dit onderzoek een inhaalslag op de weg naar een interne jaarlijks af te nemen monitor. Vandaar dat aan de vraag naar het rendement de vraag naar een volledig, doch eenvoudig uit te voeren monitorsysteem is gekoppeld.

Monitoring van effecten en opbrengsten.

De vraag naar effecten en opbrengsten is gedeeltelijk feitelijk, uit te drukken in het aantal geslaagden met een VO-diploma. Dat is niet het hele verhaal. Ook een meer subjectief antwoord is van belang. Stroomt een reboundleerling uit naar het praktijkonderwijs of naar het speciaal onderwijs, dan is dit in termen van het 'behalen van een diploma in het reguliere VO' een 'mislukte plaatsing'. Vanuit het perspectief van de leerling en/of diens ouders kan de conclusie echter luiden dat dankzij deze beslissing de jongere en zijn gezin weer perspectief zien. Bovendien is voorkomen dat de leerling voortijdig schoolverlater of thuiszitter wordt.

Over de rebound

In de rebound komen VO-leerlingen bij wie is aan te nemen dat zij zonder reboundplaatsing zouden uitvallen. Minimaal behoren ze tot een risicogroep. Alle scholen van het SWV, met uitzondering van het praktijkonderwijs, kunnen leerlingen in de rebound plaatsen. Ook brugklassers zijn van plaatsing uitgezonderd. Tijdens de plaatsing wordt intensief samengewerkt met de ouders en de school van herkomst. Continuering van het onderwijs en gedragsverbetering staan centraal.

Eén van de meest dringende plaatsingsvoorwaarden is de bereidheid van de reguliere VO-school de leerlingen terug te nemen. Is terugkeer niet realistisch, dan wordt overwogen of plaatsing op een andere VO-school de beste oplossing is. En soms is terugkeer in regulier onderwijs niet meer aan de orde. In dat geval volgt op basis van diagnostisch onderzoek plaatsing in het SO, soms praktijkonderwijs of jeugdzorg. Incidenteel komt het voor dat een leerling uitstroomt naar niveau 1 van het ROC, maar de meeste uitstromers zijn nog te jong om daarvoor in aanmerking te komen.

Over het parallel leerjaar.

In de drie klassen van het parallel leerjaar, per klas 12 leerlingen, stromen leerlingen in die afkomstig zijn uit groep 8 van het reguliere, dan wel speciaal basisonderwijs. Het zijn leerlingen met meerdere hulpvragen, die (nog) niet in staat zijn regulier VO te volgen. Zij worden geplaatst via de PCL en

verblijven gewoonlijk één jaar in het OPDC, eerder uitplaatsen komt voor, met name bij enkele leerlingen die naar het praktijkonderwijs uitstromen. Het merendeel van de leerlingen stroomt uit naar het reguliere VO, gewoonlijk vmbo. Een klein deel naar het praktijkonderwijs, of naar het SO.

1.2 Vraagstelling

De evaluatie heeft betrekking op het parallel leerjaar en de rebound. Beide onderdelen functioneren op dit moment naar (grote) tevredenheid. Toch is, mede gezien de huidige maatschappelijke context, de vraag te stellen naar het goede dat te behouden is en de zaken die verbetering behoeven. Gezamenlijk met de staf van het OPDC zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd.

Evaluatie van heden en verleden

Om de kracht en de waarde van de bestaande voorzieningen beter te verkennen, richt het onderzoek zich op de volgende aspecten:

- 1) Een effectmeting van het verblijf van jongeren in het parallel leerjaar, dan wel in de rebound. Wat heeft het verblijf gedaan voor de leerling, de ouders, maar ook voor de reguliere VO-school waarheen ze vertrekken, dan wel op de alternatieve bestemming? Hoe oordelen de genoemde partijen over het verblijf van hun kind/leerling? Waarover zijn zij tevreden, wat kan volgens hen beter? Door meerdere schooljaren in de evaluatie te betrekken, is het mogelijk conclusies te trekken over het effect op de langere termijn.
- 2) Voor de rebound is uit te zoeken wat een optimaal moment van plaatsing is. Nu komen leerlingen vaak op het moment dat de school vanuit de beste intenties van alles heeft geprobeerd en nu het punt heeft bereikt dat ze niet meer verder weet. Als scholen beter signaleren en eerder aanmelden, is het natraject misschien ook korter, of komen de leerlingen 'beter' terug op de scholen.

Vanuit het heden op weg naar de toekomst

Er is besloten een jaarlijks uit te voeren evaluatie van het verblijf in parallel leerjaar en rebound in te richten, zodat het in de toekomst mogelijk wordt een relatief eenvoudige PDCA-cyclus te hanteren. Dit leidt tot de derde onderzoeksvraag.

- 3) Opzetten van een eenvoudig hanteerbaar monitorsysteem met als doel jaarlijks te volgen hoe het de leerlingen verder vergaat. Niet alleen administratief/feitelijk, maar ook meer inhoudelijk/kwalitatief. De registratie ten bate van de monitor begint op het moment van binnenkomst en gaat verder op het moment van uitstroming. Doel is de eigen kwaliteitscyclus te ontwikkelen en zicht te houden op de ontwikkeling van een leerling die in het OPDC is geweest.

1.3 Opzet en werkwijze

Vraag 1: de effectmeting.

Het onderzoek naar de effectiviteit en het rendement van plaatsing bestaat feitelijk uit twee delen:

- a) *De aantallen.* Van alle uitgestroomde leerlingen uit rebound en OPDC in de schooljaren 2006 – 2007 t/m 2010 – 2011 is nagegaan hoeveel er zijn uitgestroomd naar het reguliere VO en hoeveel naar andere bestemmingen. Verder is nagegaan of de leerlingen nog steeds op de uitstroombestemming zijn en hoeveel leerlingen een diploma in het reguliere VO hebben gehaald en

zijn doorgestroomd naar een vervolgopleiding. Dit is vastgesteld met hulp van de administratie en een beleidsmedewerker van het OPDC.

b) *Een inhoudelijke beschouwing.* Naast het bepalen van de aantallen in de uitstroom is aandacht gegeven aan de klanttevredenheid. Deze kleurt de verder 'kale' cijfers. Hoe oordelen de betrokken VO-scholen over het werkproces? Is de terugkeer naar regulier VO wel of niet gelukt? Is nog sprake van opvallend gedrag? Zijn er moeilijkheden waar school, leerling en of ouders na terugkeer nog tegenaan gelopen zijn? Wat voor oplossingen hebben de scholen hiervoor gevonden?

In opzet was besloten afhankelijk van de gegevens bij vraag 1A een steekproef te trekken van een aantal te interviewen leerlingen, die informatie zouden leveren voor vraag 1B. De mening van de ouders zou tijdens een ouderavond gepeild worden. Dit voornemen is uiteindelijk niet uitgevoerd. Wel is voor deze vraag relevante informatie beschikbaar uit een eerdere evaluatie onder ouders en uit de interviews met de toeleverende en ontvangende scholen.

Vraag 2: het optimale moment van plaatsing

De vraag naar het optimale moment van plaatsing is niet in objectieve termen te beantwoorden. Wat de school een 'tijdige aanmelding' noemt, kan de rebound nog steeds als 'te laat' beschouwen. In de interviews is verkend welke factoren meespelen in het besluit tot aanmelden en plaatsen.

Vraag 3: opzet van een jaarlijks uit te voeren monitor.

Het opzetten van een jaarlijks uit te voeren monitor maakt het mogelijk alle leerlingen die het parallel leerjaar beëindigen, dan wel uitstromen uit de rebound, minimaal één keer te volgen. Doel is te komen tot een simpel systeem waarin met hulp van de administratie van het OPDC snel en eenvoudig de resultaten uit een jaarlijkse ronde langs de ex-leerlingen zijn op te nemen.

Deelnemers

Het onderzoek richt zich op heden, verleden en toekomst in het parallel leerjaar en de bovenschoolse rebound. Zij zijn dan ook te raadplegen deelnemers. Verder hebben de negen reguliere VO-locaties binnen het samenwerkingsverband deelgenomen, als klant, maar ook als ontvanger van leerlingen uit de rebound en uit het parallel leerjaar. Ten slotte zijn de SO-scholen binnen en buiten het samenwerkingsverband bevraagd.

De werkzaamheden zijn uitgevoerd door Corian Messing, samen met de beleidsmedewerker van het samenwerkingsverband Doetinchem e.o. Nynke Hoekstra.

2. Rendement parallel leerjaar en rebound in getallen

In dit hoofdstuk staat de verdeling van de uitgestroomde leerlingen centraal, gezien over de laatste vijf schooljaren (vanaf 2006 – 2007). Op jaarbasis neemt Younieq ongeveer 60 leerlingen op, waarvan ongeveer 30 leerlingen in de rebound. Dit betekent dat over de laatste vijf schooljaren ongeveer 300 leerlingen zijn op te sporen voor wie de vraag naar het rendement is te beantwoorden. Wat betreft het parallel leerjaar is het rendement in getallen aangevuld met een meer kwalitatieve analyse van de klanttevredenheid van ouders en leerlingen. Deze wordt jaarlijks bepaald aan de hand van vragenlijsten die met het hele team zijn vastgesteld.

2.1 Rendement in aantallen: het parallel leerjaar

Eind 2011 is de administratie van Younieq begonnen met het achterhalen van een aantal gegevens van alle ex-parallel leerjaar leerlingen in de laatste vijf schooljaren. In deze paragraaf geven we alleen de overzichtsgrafieken, de overzichten per school en per schooljaar zijn in bijlage 1 te vinden.

Behalen van een diploma

Op grond van de jonge leeftijd bij plaatsing van de ex-parallel leerjaar leerlingen is het al dan niet behalen van een diploma alleen na te gaan voor de kinderen die in 2006 – 2007 en in 2007 – 2008 onderwijs in het parallel leerjaar hebben gevolgd.

In beide schooljaren zijn in totaal 40 leerlingen vertrokken.

- 1) 33 leerlingen naar een reguliere VO- school (exclusief PraO). Uit deze groep hebben 19 leerlingen inmiddels een diploma behaald, en één leerling een jaar later (schooljaar 2008 – 2009). Dat betekent dat drie vijfde na verblijf in het parallel leerjaar een diploma in het regulier VO heeft behaald (61%).
- 2) 7 leerlingen naar het Speciaal Onderwijs. Hiervan hebben 6 leerlingen hun diploma behaald. Dat betekent dat van de 40 leerlingen, afkomstig uit de schooljaren 2006 -2007 en 2007 – 2008, in totaal 26 leerlingen een diploma hebben gehaald (65%).

Tabel 1 Totaal overzicht uitstroom parallel leerjaar (2006 – 2011)

Uitstroombestemming	Aantal	Waarvan nog op school	School wisseling	VSV	diploma
Almende Bluemers	1	1			
Almende Wesenthorst	7	6			1
AOC	27	14	4		9
Metzo	68	48	10	1	9
Rietveld College	1	1			
Ulenhof College	2	2			
Prakticon	9	8			
Isselborgh	7	6			1
SO buiten het SWV *	16	9	1	1	5
Overig**	7	5		1 (onbkd)	1
	145	100 (69%)	15 (10%)	3 (1%)	26 (19%)

* Tot SO buiten het SWV rekenen we de Cluster 4 locatie van SOTOG in Boreculo, evenals Radar, locatie Velp en locatie Oosterbeek en verder De Brouwerij in Oosterbeek.

**Tot 'Overig' rekenen we de volgende VO-scholen: het Beeckland College in Vorden (2 ll). De Liemers in Zevenaar. Groenhorst College. Staring College (resultaat leerling onbekend). Daarnaast: Symbion praktijkonderwijs. Op de Rails (SOTOG).

De VO-scholen uit het SWV die in de afgelopen vijf jaar nooit een leerling op het parallel leerjaar hebben gehad, zijn in deze tabel niet opgenomen.

Op het moment van het onderzoek volgt het overgrote deel van de leerlingen nog onderwijs op de locatie waarheen zij zijn uitgestroomd. De uitval is apart vermeld om te laten zien dat deze verwaarloosbaar is. Eén leerling van het Metzo is na overleg met de leerplichtambtenaar uitgeschreven en één leerling uit Borculo werd vader en is zonder diploma gaan werken. Een derde leerling is in het schooljaar 2007-2008 begonnen op het Staring College, maar het is onbekend hoe het daar gaat. Deze leerling is niet meegeteld in het percentage.

Uitstroom

Over de totale periode van vijf jaar bezien, zijn 112 leerlingen naar het reguliere VO/ minimaal vmbo-b uitgestroomd. Dat betekent dat ruim driekwart (77%) de schoolloopbaan in regulier onderwijs vervolgt en bijna een kwart in een ander traject. Dat is gewoonlijk Speciaal Onderwijs (23 leerlingen, 16%), of het praktijkonderwijs (10 leerlingen, 7%) .

Niet alle leerlingen stromen uit naar een VO-school binnen het SWV. Zes van de 112 leerlingen zijn vertrokken naar een andere VO-school buiten het SWV.

Uitstroom na terugplaatsing: de schoolwisselingen.

In het onderzoek is over meerdere jaren teruggekeken. Hierdoor is ook een tussenstand op te maken wat betreft het aantal leerlingen dat na vertrek uit het parallel leerjaar op de nieuwe bestemming de schoolloopbaan alsnog afbreekt of wijzigt. In totaal is 11% na vertrek uit het parallel leerjaar opnieuw gewisseld van onderwijssituatie.

Dit is bij 14 leerlingen uit het reguliere VO het geval en bij één leerling die in het SO is gestart.

Van de 14 leerlingen uit het reguliere VO zijn zes leerlingen alsnog naar het SO vertrokken (3 naar Borculo, 2 naar Isselborgh en 1 naar Radar). Drie leerlingen zijn naar een andere VO-school vertrokken (naar de Liemers in Zevenaar, naar het AOC en naar Wiringherlandt: een VO-school in Wieringerwerf).

Eveneens drie leerlingen zijn verder gegaan in het MBO, op het Graafschap College (2 ll), of op de Anton Tijdinkschool (1 ll).

Tenslotte is één leerling vastgezet in De Sprengen en is één leerling in Op de Rails geplaatst.

De leerling uit het Speciaal Onderwijs was op de Brouwerij geplaatst. Maar daar paste hij niet. Hij is vertrokken naar Mariëndaal, een scholengemeenschap in Arnhem.

2.2 Rendement in aantallen: de rebound

Ook voor de rebound geldt dat we in deze paragraaf alleen de overzichtsgrafieken geven. De overzichten per school en per schooljaar zijn in bijlage 1 te vinden.

Tabel Totaaloverzicht uitstroom rebound

Uitstroombestemming	Aantal	Waarvan nog op school	School wisseling	onbekend	diploma
Almende Bluemers	9	3	4 (2 reg)		2
Almende Isala	2		2		
Almende Wesenthorst	19	1	7		11
AOC	16	-	7	1	8
Ludger College	11	1	5		5
Metzo College	24	3	11	2	8
Rietveld College	4	1	1	2	
Ulenhof College	1	1			
Praktikon	2		2 (?)		
SO binnen het SWV	-				
SO buiten het SWV	10	6		1	3
Overig	10			10	
Totaal	108	16 (15%)	39 (36%)	16 (15%)	37 (34%)

* Tot SO buiten het SWV rekenen we de Cluster 4 locatie van SOTOG in Borculo, evenals Radar, locatie Velp en locatie Oosterbeek.

**Tot 'Overig' rekenen we het Rhedens Lyceum (regulier VO). Daarnaast: het Graafschap College (MBO), Op de Rails (SOTOG), Karakter (Kinder- en Jeugdpsychiatrie), Horizon(daghulp niet schoolgaande jeugd).

Op het moment van het onderzoek heeft een vergelijkbaar deel van de leerlingen hetzij een diploma behaald, hetzij na de terugkeer op school een schoolwisseling achter de rug. Vanwege de diversiteit in vertrekbestemmingen, is niet in alle gevallen nagegaan of de leerling daar nog verblijft en hoe het daar gaat. Dit verklaart het relatief grote aantal leerlingen van wie alleen de bestemming bekend is en bij wie verdere gegevens ontbreken. Analyse van de afzonderlijke gegevens per bestemming wijst erop dat slechts van één leerling valt te vermoeden dat deze definitief uit het onderwijs is uitgevallen.

Uitstroom

Over de totale periode van vijf jaar gezien, zijn 87 leerlingen naar het reguliere VO/ minimaal vmbo-b uitgestroomd. Dat betekent dat ongeveer vier vijfde (81%) na de reboundplaatsing de schoolloopbaan in regulier onderwijs vervolgt. Dat is in vergelijking met andere Nederlandse rebounds een relatief hoog percentage. Ongeveer een vijfde vertrekt vanuit de rebound naar een ander traject. Gewoonlijk in het Speciaal Onderwijs (10 leerlingen, 9%). Een ander deel kiest voor een vakrichting in het MBO of het VAVO (Graafschap College, 6 leerlingen, 5%). Op grond van hun niveau zijn twee leerlingen alsnog in het praktijkonderwijs geplaatst (2 leerlingen, 2%). Eveneens twee leerlingen (2%) zijn in de jeugdzorg opgenomen en één leerling is in OdR geplaatst.

Uitstroom na terugplaatsing: de schoolwisselingen.

In het onderzoek is over meerdere jaren teruggekeken. Hierdoor is ook een tussenstand op te maken wat betreft het aantal leerlingen dat na vertrek uit de rebound alsnog de schoolloopbaan afbreekt of wijzigt. Schoolwisselingen komen in de ex-reboundpopulatie aanzienlijk vaker voor dan onder de ex-leerlingen van het Parallel leerjaar. In totaal is 36% na vertrek uit de rebound (opnieuw) gewisseld van onderwijssituatie. Dit is bij 39 leerlingen het geval: 37 leerlingen uit het reguliere VO/ vanaf vmbo-b en twee leerlingen uit het Praktijkonderwijs.

Bij 4 leerlingen is direct het volgende aan te tekenen (zij zijn in de tabel niet meegerekend):

- Van de vier vertrokken leerlingen van Almende Bluemers zijn er twee regulier vertrokken naar onderwijs in de bovenbouw, dat de Wesenthorst aanbiedt.
- Van de twee leerlingen uit het praktijkonderwijs is bekend dat zij naar het Graafschap College zijn vertrokken, maar niet of dat 'voortijdig' was. Eén is op het Graafschap College teruggezet naar niveau 1, de ander volgt daar de richting autotechniek.

Tabel 3 Schoolwisselingen (35 leerlingen)

Vertrokken van	Naar SO	Naar PraO	Naar VO	Naar MBO	Naar jeugdzorg
Almende Bluemers 2	2				
Almende Isala 2				1	1 Horizon
Almende Wesenthorst 7	1	1		5	
AOC 7	1		1	5	
Ludger College 5	1 (OdR)		2 (1 Luzac)	2	
Metzo College* 11	1 ((Rentray)	2	1 (Scala)	6	
Rietveld 1	1				
	7 (20%)	3 (8%)	4 (11%)	19 (54%)	1 (3%)

* van 1 leerling is de bestemming onbekend

3 Beschouwing op de effectiviteit: het parallel leerjaar

In deze paragraaf gaat het om een kwalitatieve verdieping bij de cijfers van het parallel leerjaar. Deze beschrijving plaatst de cijfers in een context. De bronnen voor deze beschrijving zijn interviews met de hoofdafnemers van het parallel leerjaar en een aantal kleinere afnemers binnen en buiten het Samenwerkingsverband. Er zijn gesprekken gevoerd met:

- Metzo College
- AOC Doetinchem
- Praktikon Doetinchem en andere kleine afnemers binnen het SWV (Wesenthorst, incidenteel Bluemers en Ulenhof)
- Een docent van het parallel leerjaar
- Radar (Cluster 4) in Velp en in Oosterbeek
- SOTOG (Cluster 4), locatie Isselborgh in Doetinchem en de locatie Klein-Borculo

Ook is in de drie lesgroepen van het parallel leerjaar geobserveerd en zijn enkele jeugdzorginstellingen gevraagd mee te werken (Horizon en Karakter), maar bij hen bleek het aantal plaatsingen te gering te zijn om een zinvol oordeel te kunnen geven. Dat geldt eveneens voor enkele VO-scholen buiten het SWV, die zeer incidenteel leerlingen opnemen.

3.1 Het oordeel van de afnemende scholen

3.1.1. De sterke punten van het parallel Leerjaar

Uit de interviews met de betrokken VO- en SO-scholen en een docent van het parallel leerjaar (PL) zijn de volgende sterke kanten van het parallel leerjaar naar voren gekomen.

Het voortraject: van aanmelding tot plaatsingsbesluit

Alle VO-scholen zijn tevreden over het voortraject. De PCL maakt een goede afweging en de leden weten elkaar goed te vinden op het belang van het kind. In de besluitvorming blijft men dicht bij de behoefte van de leerling en op basis hiervan wordt besloten wel of niet in het PL te plaatsen. Eén school stelt voor de aangemelde kinderen op de eigen basisschool te observeren, als deel van het aanmeldossier.

De positieve kenmerken van het PL: kleinschaligheid en aandacht.

Analyse van hetgeen leerlingen op hun VO-school vertellen over Younieq, laat zien dat de grote kracht van het PL ligt in de kleinschaligheid. Leerlingen genieten van de kleine groep, waar het veilig en gezellig is en het goede contact met hun mentor. Ze krijgen veel aandacht en alle kansen om hun potentieel te realiseren. De docent van het PL merkt dat leerlingen al snel wennen en zich open stellen, ook als ze met weerstand of teleurstelling binnenkomen. Al snel gaan de leerlingen met plezier naar school. Ze werken op het eigen niveau, waardoor ze goede resultaten behalen. Dat maakt dat ze meer vertrouwen in zichzelf en de omgeving om hen heen krijgen.

Soms is het contact met de mentor zo persoonsgebonden, dat een ex-PL leerling in het VO nog steeds sterk hangt aan de mentor uit het PL en alles in het VO vergelijkt met de positieve ervaring in het PL. Leerlingen willen dan ook vaak graag langer blijven dan één jaar. In dat geval is de valkuil van dit positieve punt bereikt.

Een bepaalde categorie leerlingen heeft veel baat bij deze tussenstap. Dat zijn leerlingen die op grond van hun gedrag worden geplaatst: bij hen moet nog blijken of zij de manier van werken kunnen leren die vereist is in het vmbo. Daarnaast is het PL ideaal voor kwetsbare leerlingen die van kleine dorpscholen uit de regio komen en de laatbloeiers. Een school omschrijft het PL als *'een extra buffer om het eigen potentieel te realiseren, een soort kopklas van het basisonderwijs'*.

De expertise van de medewerkers en de mogelijkheid uitgebreid diagnostisch onderzoek te doen.

Voor het reguliere VO vervult het PL een belangrijke selectiefunctie. Leerlingen die in het PL uit de band springen, zullen het in regulier onderwijs zeker niet redden. Dankzij de expertise van de medewerkers en het diagnostisch onderzoek kan men in het PL gefundeerd onderbouwen welke leerling op zijn plaats is in regulier onderwijs en welke niet. Dit betekent een geringere belasting voor de VO-scholen die dit a) niet zelf hoeven uit te zoeken en b) niet zelf een alternatief traject voor anders vastgelopen leerlingen hoeven te zoeken.

Een grote afnemer denkt dat de zorg en deskundigheid ervoor zorgen dat een leerling in het PL meer optimale kansen krijgt zichzelf te ontwikkelen dan deze VO-school zelf kan bieden. Verder hoeft zij dankzij het PL minder te investeren in leerlingen die dat wel nodig hebben.

Ook is ondersteuning vanuit meer specifieke expertise mogelijk. Het PL kan diverse trainingen inzetten voor de leerlingen, op de eigen locatie (o.a. SOVA, Equip, MRT en FRT), of daarbuiten (ART is ingekocht bij Lindenhout). Aan iedere leerling is een orthopedagoog gekoppeld. Waar nodig is een systeemtherapeut inzetbaar. Sinds kort kan maatschappelijk werk worden ingezet. Daarmee is een sluitend systeem van ondersteuning gerealiseerd.

Slimme oplossing voor de praktijkvakken

De kooklessen vinden plaats op het Metzo, tijdens 12 symbioselessen. Beeldende vorming en Techniek worden op de eigen locatie gegeven, aangevuld met 12 lessen techniek op het Metzo. Op het AOC volgen de leerlingen 12 symbioselessen dierhouderij, evenals lessen in VAP (verwerking agrarische producten) en in Bloemschikken. Dat is voor het eerste schooljaar voldoende.

Continue professionalisering.

Recent is het PL begonnen met het werken aan meer zelfinzicht bij de leerlingen, zodat zij beter begrijpen waaraan zij moeten werken en waar hun sterke kanten liggen. Door hierin doelgericht te werken, is aan te nemen dat de opbrengst aan het einde van het schooljaar hoger zal zijn. Verder ontwikkelt het team meer vaardigheden in het signaleren in de groep. Dit zijn beide voorbeelden van de continue professionalisering die plaatsvindt en die voortkomt uit een behoefte van de docenten in het PL, maar ook uit wensen die de VO-scholen uiten.

Intensieve samenwerking met de ouders

Ouders hebben vaak bedenkingen bij plaatsing in het PL en het kan voor hen onduidelijk zijn waar ze aan beginnen. Dit pakt het PL voortvarend aan door al snel een ouderavond te organiseren en de rest van het schooljaar intensief met de ouders samen te werken. Met als gevolg dat de ouders uitermate positief oordelen over het schooljaar in het PL (zie bijlage 2). Indien het advies luidt: 'uitstroom naar het SO', zijn de ouders hierop voorbereid. Ook de SO-scholen melden dat de ouders zo goed als mogelijk zijn voorbereid op een Cluster 4 plaatsing. Wel reageren ouders wel eens verrast als ze merken dat hun kind op de SOTOG-vestiging een regulier diploma kan halen.

De overdracht van PL naar VO of SO

Alle VO- en SO-scholen melden dat de overdracht vanuit Younieq naar de school zeer goed verloopt. Er wordt tijdig met hen overlegd over de terugplaatsing. De rapportages worden geprezen en zijn informatief. Vragen worden heel snel beantwoord. Waar een warme overdracht goed is geregeld, is men zeer te spreken over de bereidheid van de PL-mentor om soms meerdere keren op de school te komen. De handelingsplannen die meekomen met de leerlingen vormen de basis voor het plan dat de school voor de leerling maakt, al verschilt de inzetbaarheid van de handelingsplannen wel per school. Hoe meer docenten bij een leerling zijn betrokken, hoe moeilijker het is de eenheid van handelen te bewaren. De scholen krijgen voldoende en goede handelingsaanwijzingen van Younieq, soms zelfs te veel om te verwerken. Het is hen voldoende duidelijk wat zij voor leerling binnen krijgen.

Het uitstroombesluit en de voorbereiding daarop

De inschatting die de medewerkers van het PL maken van de uitstroombestemming van de leerling, is vrijwel altijd juist. De PCL overlegt met de groepsleerkracht en de orthopedagoog en denkt mee over de beste plek voor de uitstroom. Hierbij is van groot voordeel dat drie vmbo-scholen (Metzo, AOC en Wesenthorst) gezamenlijk besluiten over alle kinderen in het PL. Hierdoor is de onderlinge concurrentie minimaal.

Kinderen die naar het SO of het praktijkonderwijs worden verwezen, vallen daar niet bijzonder op. Het zijn terechte verwijzingen en de kinderen zijn goed op hun plaats. De beide SOTOG-vestigingen merken op dat men op Younieq een goed beeld heeft van wat er wel en niet kan op de beide scholen. In het praktijkonderwijs valt op dat het wel kinderen met een verhaal zijn: ze blijven veel zorg en aandacht van de school vragen: *“Ze vinden hun plek wel, maar niet aan iedereen hangt een succesverhaal”*.

Een gemotiveerde schoolkeuze

Dankzij de symbioselessen maken de leerlingen nader kennis met het AOC en het Metzo. Het helpt hen uiteindelijk een nog beter gefundeerde keuze te maken voor één van beide scholen. Zij krijgen een realistische indruk van de werkwijze en het schoolleven.

Onopvallend invoegen in het VO en in het SO

De meeste leerlingen vinden een plekje in de lesgroep na hun start in het reguliere VO of in het SO. Ze komen goed mee en gaan relaties aan met andere kinderen. De resultaten zijn in grote lijnen goed en op een niveau dat past bij een reguliere lwoo-leerling of een SO-leerling. Soms zelfs zo goed, dat de leerling op een hoger niveau examen gaat doen dan op het moment van instroom.

In het SO lijkt de werkwijze veel op de benadering die de leerlingen in het PL gewend zijn: werken in kleine groepjes, veel structuur, afgestemd op het individu en binnen een schools kader. Ook in het SO wordt klassikaal lesgegeven, met veel aandacht voor het individu. De ex-PL leerlingen voegen zich in het SO probleemloos in.

In het reguliere VO blijven de ex-PL-leerlingen uiteraard zorgleerlingen, maar na verloop van tijd is gewoonlijk niet meer duidelijk wie vanuit Younieq is binnengekomen en wie niet. Dat blijkt bijvoorbeeld ook uit de uitval. Deze is onder ex-PL leerlingen niet hoger dan onder de reguliere VO-leerlingen. Voor zover leerlingen toch uitvallen, is dat gewoonlijk vanwege niet te hanteren gedragsproblemen en niet vanwege onderwijskundige problemen.

Een enkele keer speelt stigmatisering een rol. Een leerling overschrijdt regels en een docent meent zeker te weten dat dat is omdat 'het er eentje van Younieq is'. Punt is dat niet-Younieq leerlingen dergelijk gedrag ook wel vertonen en het niet altijd duidelijk is wat is toe te schrijven aan een 'diepere problematiek', dan wel aan puberaal regels testen.

De nazorg

Geen enkele school meldt behoefte te hebben aan meer nazorg. De scholen in het Speciaal Onderwijs hebben zelf een grote deskundigheid in huis, maar ook een vmbo-school zou meer ambulante begeleiding na vertrek "*jammer van de tijd*" vinden. Het is voor iedereen duidelijk dat er ten allen tijde nog een beroep kan worden gedaan op de expertise van Younieq, gekoppeld aan het besef dat men nu wel eerst zelf een oplossing moet zoeken.

Naar het oordeel van het PL zijn de scholen regelmatig te terughoudend in het gebruik van deze mogelijkheid. Zij zouden rustig eerder, dan wel vaker mogen bellen. Nu hoort de PL-docent soms achteraf dat een reguliere plaatsing niet is geslaagd, terwijl de betreffende VO-school nooit meer contact heeft opgenomen met het PL. Anderzijds is het voor de PL-docenten niet haalbaar om veel te investeren in extra nazorg aan risicoleerlingen na de start van een nieuw schooljaar. Er is dan een nieuwe groep leerlingen aangekomen, die alle aandacht vraagt. Maar even telefonisch overleggen kan uiteraard altijd.

3.1.2 Wat kan beter?

Zoals blijkt uit 3.1.1 levert het parallel leerjaar een goede prestatie en is de tevredenheid hierover groot. Toch is een aantal punten te verbeteren. De punten die hieronder zijn uitgewerkt, zijn naar voren gekomen uit de interviews met de betrokken VO- en SO-scholen en het PL, soms meer, soms minder expliciet.

Voorlichting aan het basisonderwijs en kennis en kunde

Jaarlijks vinden voorlichtingsbijeenkomsten plaats voor groep 8 docenten en I.B.'ers. Toch komt het nog steeds voor dat een basisschool (of SBO-school) onvoldoende bekend is met de mogelijkheid op Younieq te plaatsen en wat daarvoor nodig is. Dit punt blijft structureel aandacht vragen. Want is dit niet goed geregeld, dan volgt een moeizame start als gevolg van een te korte voorbereidingstijd voor ouders en leerling en er is erg weinig tijd om goed onderzoek te doen.

Verder merkt de docent in het parallel leerjaar dat vooral het SBO niet altijd een juiste inschatting van het niveau maakt. Het komt voor dat de docenten al na korte tijd zeker weten dat deze leerling het nooit kan redden in regulier onderwijs, omdat hij overduidelijk veel behoefte heeft aan steun en structuur. Het kan zijn dat ouders een eerdere verwijzing naar Cluster 4 hebben tegengehouden, maar ook dat er te weinig zicht is op de eisen die het reguliere VO stelt en de vaardigheden die een leerling daar nodig heeft. In dat geval is een PL niet de juiste keuze.

Ook het reguliere basisonderwijs heeft wel eens moeite met een juiste inschatting van het niveau van een leerling. De inrichting en informatievoorziening in de overgang PO – VO is daarom eveneens een permanent aandachtspunt.

Meer bekendheid geven aan/ en het aanscherpen van de toelatingscriteria

Gezien de waarneembare toeloop op het PL moet overal bekend zijn dat het PL niet bedoeld is voor 'reguliere lwoo-leerlingen'. Geplaatst worden leerlingen met een meervoudige hulpvraag.

Hier komen we aan de keerzijde van het eerste punt: ook op weinig plaatsende vmbo-scholen is de procedure niet helemaal duidelijk. Bijvoorbeeld: een kleine vmbo-school zegt meer behoefte te

hebben aan informatie over de procedures, waaronder de vraag ‘wie is waarvoor verantwoordelijk’ en wat is de positie van de basisschool en van de VO-school? In het geval van een voor deze school aangemelde jongen had de school graag meer overleg gewild over de vraag of de inschrijving wel realistisch is.

Een betere fasering in het programma.

In het PL is sprake van fasering in het programma, waarbij vooral de opbouw in de klas duidelijk is. Daar ervaren de leerlingen volgens de PL-docent dat zij steeds meer worden vrijgelaten en steeds meer op hun zelfstandigheid worden aangesproken. Gezien de trajecten die in het reguliere VO moeizaam starten, of tussentijds alsnog worden afgebroken, lijkt het van belang de inrichting van het programma sterker dan nu te oriënteren op de start in het VO. Vooral in de eindfase van het programma. Dit, omdat vrijwel alle VO-scholen melden dat de PL-leerlingen moeite hebben met de overstap naar het reguliere onderwijs en de kenmerken daarvan: de drukte om hen heen, de vrije situaties, de diversiteit aan docenten, zelf werk moeten plannen, zich aan moeten passen aan een bestaande groep, etc. Ook de PL-docent merkt op dat men in het PL moet oppassen dat de werkwijze niet te veel op die van het SO gaat lijken. Zeker in de laatste maanden van het schooljaar is het van belang meer aansluiting te krijgen met het VO.

Denk daarbij aan:

- Meer aandacht voor het aanleren van schoolse vaardigheden en competenties. Denk bijvoorbeeld aan een zwaarder accent op het aanleren van een werkhouding die in het VO wordt verlangd. De indruk bestaat op enkele VO-scholen dat men in het PL meer speels gedrag door de vingers ziet dan in een reguliere VO-klas. In het VO moet een leerling begrijpen dat hij aan de slag moet, dat hij zijn tas met de juiste spullen ingepakt moet hebben en dat er eisen worden gesteld aan wat hij doet. Dan moet hij niet reageren met discussie uitlokken, of geintjes maken. De leerling moet zich kunnen voegen in een klassikale aanpak en langer dan tien minuten zelfstandig kunnen werken. Met die overgang hebben ex-PL leerlingen het op meerdere VO-scholen wel eens moeilijk.
- Dit geldt bijvoorbeeld ook voor het werken in groepjes. In het VO bestaat de indruk dat het PL zich sterk richt op de ontwikkeling van het individu. Maar voor het VO is het kunnen functioneren in een grotere groep minstens zo belangrijk, evenals het ontwikkelen van sociale vaardigheden die daarvoor zijn vereist.
- Ook het leren hanteren van vrije situaties is genoemd: nu zijn de PL-leerlingen altijd en overal in beeld bij docenten die waar nodig direct corrigerend optreden. Dat is in het VO niet haalbaar. Op dit punt is een meer gefaseerde, maar ook een gedifferentieerde aanpak nodig. Het is zonder meer duidelijk dat een aantal PL-leerlingen moeite heeft met het leren hanteren van vrije situaties. Een aantal vertrekt immers naar het SO of PraO. Maar wie het aan kan, moet de mogelijkheid krijgen te oefenen met het hanteren van meer vrijheid en zelfregulatie. Dit punt is in het PL inmiddels onderkend en men zoekt naar mogelijkheden om situaties meer los te laten en de leerlingen op dit punt uit te dagen.

Dit zijn drie voorbeelden van concrete vaardigheden waarop een betere fasering wenselijk is: maak gedurende het schooljaar de bandbreedte in de tolerantie voor afwijkend gedrag van de gestelde norm steeds geringer en stimuleer leerlingen die dat kunnen zich steeds meer als ‘echte VO-leerlingen’ te gaan gedragen. Opmerkelijk is wel dat hierbij sprake lijkt te zijn van een discrepantie in de beschrijving van de werkwijze door de docent PL en de ervaringen met ex-PL leerlingen, zoals het VO die beschrijft.

Een betere voorbereiding op de start in het VO vergt echter nadrukkelijk ook meer inzet van het VO.

- Voor deze leerlingen is het zeer belangrijk dat zij voor de zomervakantie weten wie hun mentor wordt en bij wie zij in de klas komen. En het is voor hen essentieel in een passende klas ingedeeld te worden, waarin ongewenste combinaties van leerlingen (b.v. een vroegere pester van de basisschool) zijn vermeden, met een begrijpende mentor, die goed op de hoogte is van de problematiek van deze leerling. Het is dan ook met klem te verzoeken aan de VO-scholen dat zij hun eigen werkprocessen nog eens herzien op de mogelijkheid deze zeer belangrijke service aan te bieden en de planning van de meeloopdag en warme overdracht af te stemmen op de klassenindeling. Wat betreft de meeloopdagen: Praktikon is momenteel de enige school die meerdere meeloopdagen aanbiedt. Het zou prachtig zijn als dat op meer scholen mogelijk zou zijn. Zeker op scholen die buiten de symbioselessen vallen.
- Nog mooier zou het zijn een iets meer gefaseerde start in het VO in te voeren. Flexibilisering in de uitstroom richting VO is echter alleen te realiseren wanneer de scholen het eigen werkproces hierop inrichten. Op dit moment is dit in het VO nergens gerealiseerd, omdat de scholen dit niet te organiseren vinden. En gezien de omvang van de groep is een hoge mate van flexibilisering in de uitstroom (zoals in de rebound) geen realistische verwachting. Toch zouden we van sommige VO-scholen een iets grotere bereidheid willen vragen de eigen procedures nog eens te toetsen op de mogelijkheid ze meer aan te passen aan de behoeften van één individuele leerling.
- Niet alleen voor de leerlingen, ook voor de PL-mentoren is een tijdige planning van de warme overdracht van belang. Zij plannen een warme mentor – mentor overdracht het liefst vòòr de zomervakantie, zodat de ex-PL leerlingen een optimale start krijgen in het nieuwe schooljaar. Heeft het VO de klassenindeling pas zeer kort voor de zomervakantie klaar, dan lukt dat niet meer en vindt de warme overdracht plaats in de eerste schoolweek/weken van het nieuwe schooljaar. Dat is een ongunstig tijdstip voor de leerling en voor de PL-mentor, die dan een nieuwe klas kinderen op weg moet helpen en tegelijkertijd zijn ex-leerling de meest optimale start gunt.

Bij een betere fasering hoort eveneens een meer flexibele uitstroom. Flexibele in- en uitstroom in het PL is mogelijk, maar de VO-scholen vertellen dat dit in de praktijk slechts incidenteel voorkomt. Enerzijds zou men graag meer flexibiliteit zien, er zijn scholen die hier expliciet om vragen. Maar anderzijds is er ook een school die dit als een belasting voor de eigen organisatie ziet.

Een warme overdracht buiten het SWV

Op een Cluster 4-school buiten het SWV¹ zou degene die de klassenindeling maakt graag meer informatie ontvangen over de leerlingen die zij ontvangt. Zoals: Wat heeft deze leerling nodig? Zijn er eventuele vetes uit het verleden die nog een rol spelen? Wie moet of kan juist absoluut niet bij elkaar? De schriftelijke documentatie die ze ontvangt '*ziet er prima uit*', maar de '*kleine dingetjes*' staan daar vaak niet in. Het zou al helpen om even minimaal telefonisch te overleggen over de ex-PL-leerlingen, vòòrdat zij de klassenindeling maakt. Immers: in een klas met zeven timide autisten moet je geen leerling met acting out gedrag neerzetten.

Deze contactpersoon zou graag een vaste contactpersoon bij Younieq hebben, bijvoorbeeld één van de beide orthopedagogen. En als dan duidelijk is dat de leerling komt, dan heeft het zeker meerwaarde voor zowel leerling als school wanneer de nieuwe en de oude mentor een overdracht

¹ RADAR, locatie Velp en locatie Oosterbeek

organiseren. Ook haar collega contactpersoon van een andere Cluster 4 vestiging zou graag een vaste contactpersoon hebben. Deze Cluster 4 school richt zich op leerlingen met een beperkte intelligentie. Op deze specifieke populatie is de rapportage die het PL aanlevert niet altijd voldoende toegesneden. De didactische kant van de rapportage vindt hij prima en zeer volledig. Maar deze Cluster 4 school heeft vooral behoefte aan een duidelijke indicatie van de richting waarin zij moet werken. Wat is de vraag en het ontwikkelperspectief van de aangemelde leerling? Welke inzet verwacht het parallel leerjaar van deze Cluster 4 school: is dit een leerling die het beste zo snel mogelijk richting werk geleid kan worden? Of is dit een leerling die geschikt is om onderwijs te volgen? Of kan deze leerling op den duur mogelijk zelfs terug naar de eigen school?

Het plaatsen van risicoleerlingen en het voorkomen van uitval

Gezien de goede inschatting die de PL-mentoren maken van de toekomstmogelijkheden van de eigen leerlingen, is hun oordeel zeer serieus te nemen. Dus wat te doen als Younieq de verwachting meegeeft dat “regulier plaatsen van deze leerling een risico is”? Dit zijn leerlingen bij wie de kans op het mislukken van plaatsing in het reguliere VO zeer reëel aanwezig is en een aantal wordt in tweede instantie alsnog naar het SO verwezen. Het is dan ook discutabel hoe zinvol het is bij een dergelijk hoog afbreukrisico leerlingen toch in regulier VO te plaatsen. Voor dergelijke leerlingen blijkt het een groot verschil te zijn of zij functioneren in een kleine, beschermde setting, met heel veel structuur en overzicht óf dat zij hun weg moeten vinden op een vmbo-school, met een veel grootsere omvang en lossere structuur. De twee vmbo-scholen met veel ex PL-leerlingen hebben dan ook regelmatig de handen vol aan met name de risicoleerlingen.

Sinds kort is er meer openheid in het overleg tussen PL en het reguliere VO over deze categorie leerlingen. Daardoor is er meer gezamenlijkheid in het besluit hoe de uitstroom van deze leerlingen is vorm is te geven. Het VO kan zich dan beter voorbereiden. En het is mogelijk een leerling op contractbasis te laten vertrekken. Dit blijft een aandachtspunt.

Alternatieven voor plaatsen ‘over de pijngrens’.

Uit hoofdstuk 2 blijkt dat feitelijk Metzo en AOC de grote gebruikers zijn van het PL en vooral het Metzo. Dat betekent concreet dat deze school in het tweede leerjaar jaarlijks voor de opgave staat ongeveer twee volledige lwoo-klassen in de school te integreren. Dat is een forse opgave, die dan ook niet altijd succesvol eindigt. Op het Metzo leeft echter het gevoel dat er voor een leerling nauwelijks een alternatief is, wanneer zij niet verder kunnen. Op dit punt is nadere analyse noodzakelijk. Is er geen alternatief? Welke creatieve alternatieven zijn mogelijk? Zie bijvoorbeeld een optie die Praktikon aanbiedt: laat de leerling ingeschreven staan op het Metzo (lwoo) met Praktikon als lesplaats. Of: het onderling ruilen van leerlingen, wat nu ook al gebeurt tussen Metzo en AOC. Een eerdere analyse (november 2010) van in het PL geplaatste leerlingen liet zien dat alle 30 plaatsingen van toekomstige Metzoleerlingen terecht waren. Een herhaalde analyse, maar nu gericht op de leerlingen die instromen op het Metzo en daar vastlopen, kan duidelijk maken bij welke casuïstiek de school de grenzen van haar mogelijkheden heeft bereikt, maar geen alternatief weet. Met als gevolg dat de medewerkers de leerling met kunst- en vliegwerk op school houden. Dat is niet goed voor de betreffende leerling, maar ook niet voor diens klasgenoten en docenten. Een analyse van ‘namen en rugnummers’ kan tevens duidelijk maken voor welke problematiek in het samenwerkingsverband een witte vlek in de leerlingenzorg bestaat. En dat geeft weer richting aan te ontwikkelen onderwijs-zorgarrangementen in het kader van passend onderwijs.

3.1.3 Ouders en leerlingen: tevredenheid over de plaatsing.

Aan het einde van het schooljaar is het gebruikelijk de ouders te ontvangen op een ouderavond, die tevens een evaluatieve doelstelling heeft. De ouders en leerlingen vullen ieder voor zich een vragenlijst in die het team van het parallel leerjaar heeft opgesteld. De volledige uitwerking van de beide vragenlijsten uit het schooljaar 2009 – 2010 is in bijlage 2 opgenomen.

De ouders laten weten dat zij zeer tevreden zijn over de plaatsing van hun kind in het parallel leerjaar. De informatie vooraf was voldoende tot goed en zij zijn allen (uiterst) tevreden over de samenwerking met de medewerkers van Younieq. Bij aanvang van de plaatsing hadden de ouders vooral verwachtingen ten aanzien van verbetering in het functioneren van hun kind, of meer algemene positieve verwachtingen. De positieve verwachtingen zijn uitgekomen: de ouders zijn (zeer) tevreden over wat Younieq voor hun kind heeft betekend. De plaatsing heeft gewoonlijk bijgedragen aan een positieve ontwikkeling en groei bij de leerling. Ook vinden zij dat ze voldoende zijn betrokken bij het formuleren van het vervolgadvis.

Ook *de leerlingen* oordelen zeer positief over hun jaar op Younieq en een aantal geeft duidelijk aan wat zij prettig vonden. De leerlingen hebben tevoren voldoende uitleg gehad over de plaatsing, al liepen dingen soms anders dan ze gewend waren of hadden verwacht. Alle leerlingen zijn zeer positief over hun mentor en de vakdocenten en de begeleiding door de orthopedagoog. Een enkeling had graag iets meer informatie gehad over de vervolgschool en zo goed als alle leerlingen denken dat ze dankzij het verblijf op Younieq minder problemen op school hebben en beter met moeilijke situaties om kunnen gaan.

3.1.4 Grenzen aan de maakbaarheid

Bij dit alles is niet uit het oog te verliezen dat verbeteringen alleen mogelijk zijn binnen de potentie (begaafdheid) die de leerling heeft. PL en de scholen kunnen de leerling stimuleren en structuur aanbieden, maar uiteindelijk is het toch aan de leerling óf en hóe hij dit oppakt. Ook de thuissituatie, of een ingrijpende gebeurtenis in de zomervakantie kan verstorend werken.

Het is bekend dat de overgang van onder- naar bovenbouw voor deze kwetsbare leerlingen een risicovol moment is. In de vmbo- bovenbouw volgen deze leerlingen meer praktijklessen en theorie in gemêleerde groepen en staan aan veel meer prikkels bloot. Dat is juist voor de ex PL-leerlingen vaak lastig, terwijl de school op dat moment minder compenserende maatregelen kan aanbieden. Maar ook de houding van de leerling kan verstorend werken. Een middelgrote afnemer stelt dat het oude gedrag toch vaak weer de kop opsteekt. Deze school heeft vier leerlingen die al vrij snel van mening waren dat ze nu hadden bereikt wat ze wilden (regulier VO) en achterover leunden. Bij alle goede wil en inspanningen van VO en PL is het dan ook wel eens moeilijk de leerlingen gaande te houden en vast te houden wat de leerlingen hebben geleerd.

3.2 Een verlengde plaatsingsduur?

Desgevraagd vinden de VO-scholen een verlengde plaatsingsduur niet nodig. Alleen in individuele gevallen, bijvoorbeeld bij leerlingen die als risicoleerling worden gezien, zou dit zinvol kunnen zijn. Maar over het algemeen ziet men meer nadelen dan voordelen. Mocht een leerling na één jaar nog niet toe zijn aan instroom in regulier onderwijs, dan is de meerwaarde van een tweede jaar gering.

3.3. Nabeschouwing en vooruitblik

Uit het voorgaande blijkt dat het parallel leerjaar als onderwijsconcept krachtig is uitgewerkt en breed gewaardeerd wordt door scholen, ouders en leerlingen. Sterke punten zijn vooral de rol van de PCL in de toeleiding, de organisatie van het onderwijs met veel aandacht voor de leerling en intensieve samenwerking met de ouders, evenals de breed gerespecteerde expertise en diagnostische mogelijkheden. De medewerkers nemen een kwalitatief goed gefundeerd uitstroombesluit, dat vrijwel altijd juist is en de overdracht naar regulier VO of SO is eveneens als kwalitatief sterk beoordeeld. De ex-leerlingen van het parallel leerjaar blijven ook in de vervolgsituatie zorgleerlingen, maar gewoonlijk vallen ze niet meer specifiek op als 'duidelijk' van Younieq afkomstig. De verbeterpunten liggen gedeeltelijk buiten het bereik van Younieq. Denk aan het juist inschatten van het niveau van de leerling in het (Speciaal) Basisonderwijs. Of ze zijn relatief simpel te verhelpen. Denk aan de wens van RADAR een vaste contactpersoon te hebben. Meer fundamentele aandachtspunten liggen in een betere fasering van het programma richting VO en het creëren van meer flexibiliteit in de uitstroom met het doel de leerling beter voor te bereiden op zijn vertrek naar het reguliere VO, en daar een goede aansluiting te bereiken. Overigens: ook het reguliere VO kan wat betreft dit laatste punt haar inzet verbeteren.

Het plaatsen van risicoleerlingen in regulier VO is een blijvend punt van discussie, onder meer vanwege de soms moeilijk te beantwoorden vraag: 'Wat nu?' wanneer het regulier VO vervolgens vastloopt met deze leerlingen.

Met deze inventarisatie is de onderzoeksvraag feitelijk afdoende beantwoord. De medewerkers kunnen terecht genieten van alle waardering en aan de slag met de verbeterpunten. Toch is hiermee niet het hele verhaal verteld. Bezien vanuit een breder perspectief vallen in het onderzoek twee zaken op.

- Binnen het samenwerkingsverband zijn Metzo en AOC de grootste afnemers van het Parallel leerjaar. Gezamenlijk nemen zij 66% van de uitstroom voor hun rekening. Dit houdt in dat een fors deel van het binnen het samenwerkingsverband beschikbare budget ten goede komt aan de leerlingen van twee van de negen, binnenkort tien, scholen. Discussie hierover kan onder de huidige, financieel benarde omstandigheden niet uitblijven.
- Tijdens het onderzoek zijn enkele kenmerken van het parallel leerjaar gebleken, die inherent zijn aan de huidige opzet, maar niet automatisch leiden tot de conclusie dat een parallel leerjaar de *enige* oplossing is. Gezien de tevredenheid van ouders en leerlingen is het mogelijk vaak wel de *beste* oplossing, maar het is ook wel een kostbare oplossing. Ter overweging bespreken we twee onderwerpen die dit verduidelijken: de gang van zaken rondom risicoleerlingen en de verbeterde mogelijkheden in het VO.

Risicoleerlingen

Het parallel leerjaar plaatst leerlingen met een meervoudige hulpvraag. Dat houdt in dat al op de basisschool duidelijk is dat het om leerlingen met een redelijk complexe problematiek gaat. Is werkelijk (bij een bovendien stijgend aantal) leerlingen de 'omweg' via het PL nodig? Is het niet beter een groter deel van deze leerlingen rechtstreeks naar Praktijkonderwijs of Speciaal Onderwijs te verwijzen? Bedenk daarbij dat over de afgelopen jaren gezien bijna een kwart (23%) vanuit het PL alsnog uitstroomt naar SO of PraO. De leerling die dit overkomt, krijgt een dubbele teleurstelling te verwerken. Op de basisschool rekt de leerling erop naar het regulier onderwijs te gaan. Vervolgens krijgt hij in het PL te horen dat hij helemaal niet meer naar regulier VO gaat. Naast de dubbele

teleurstelling, betekent dit ook een dubbele schoolwisseling. En elke overgang is lastig voor deze kwetsbare leerlingen.

Gedurende het PL is het uitzoeken waar deze leerling op zijn plaats zal zijn een belangrijke opdracht. Dat betekent voor een leerling opnieuw onzekerheid. De leerling, maar ook de ouders, verkeren in een soort 'wachtstand'. Dat is op te heffen door deze leerlingen onder aangepaste condities vanuit het basisonderwijs alvast in te laten stromen in een klas op het VO (lwoo), dan wel direct door te leiden naar SO. Ze kunnen dan alvast in een onderwijsleerprogramma starten dat zonder nieuwe onderbreking zal leiden tot een diploma.

De onzekerheid neemt toe wanneer de verwijzing naar het SO halverwege het PL plaatsvindt. Dan komt een leerling in een nieuwe wachtstand: de beslissing is gevallen, hij gaat niet verder in regulier onderwijs, maar kan ook nog niet starten in het SO.

Versterkte mogelijkheden in het VO

Ook in het reguliere VO heeft de tijd niet stil gestaan. Met name voor de lwoo- leerlingen op basis en kaderniveau is de leerlingenzorg verbeterd. Er zijn meer faciliteiten en er is meer begeleiding beschikbaar. Twee grote vmbo-scholen hebben maatregelen genomen waardoor zij de eigen lwoo- leerlingen een vergelijkbare onderwijsvorm aan kunnen bieden als in het PL. Zoals: werken in vaste, kleine groepen met een minimaal aantal docenten in een kernteam. Een vaste mentor, die 20 tot 25 uur beschikbaar is voor zijn leerlingen. Lessen in een stamlokaal, volgens op de leerling afgestemde instructiewijzen en planners. Zo min mogelijk leswisselingen en kluisjes op de afdelingen waar de leerlingen hun spullen kunnen bewaren. Lesmethoden die grotendeels overeenkomen met de methoden die het parallel leerjaar gebruikt.

Wat betreft de kwaliteit van onderwijs in kleine lesgroepen groeien het VO en het parallel leerjaar steeds meer naar elkaar toe. Wel heeft het PL nog enkele extra pluspunten, zoals de kleinschaligheid van de hele instelling en de intensieve begeleiding bij vrije situaties.

De lwoo-afdelingen van vmbo-b en vmbo-k zijn waarschijnlijk dan ook in staat, waar nodig met extra ambulante ondersteuning, deze leerlingen zelf op te vangen. Mogelijk vergt dit aanpassingen in de huisvesting, in de pauzetijden, gebruik van het schoolplein, etc., en in de samenwerking met het SO. Slaagt de school niet in een goede opvang, dan zou zij een beroep moeten kunnen doen op de reboundfunctie, voor gedragsverbetering, maar bijvoorbeeld ook om te schakelen naar een goed vervolg. Overigens: één grote afnemer antwoordt desgevraagd direct geen voorstander te zijn van opvang op de eigen school. Deze school heeft al veel probleemleerlingen en vreest een nog grotere belasting voor de eigen organisatie, wanneer de leerlingen die nu naar het PL gaan in het eerste leerjaar instromen (moeilijkheden in de pauzes, beïnvloedbaarheid en leerlingen die zich niet aan kunnen passen). Bovendien is een aantal van deze leerlingen niet geschikt voor regulier onderwijs: nu zoekt het PL voor hen een passende oplossing, maar anders zou de school dat zelf moeten doen. Aan de andere kant ziet men de noodzaak de discussie aan te gaan over de vraag wat men eventueel zelf zou kunnen doen. Een voordeel zou bovendien zijn dat de huidige abrupte overstap van PL naar regulier niet meer hoeft te worden gemaakt.

Het parallel leerjaar heeft een grote betekenis voor de betrokken ouders en kinderen. Het is een prachtige, warme instelling. Maar hoe *noodzakelijk* is deze tussenstap, mede gezien de pijnlijke keuzes die in de nabije toekomst dankzij passend onderwijs gemaakt moeten worden?

Na overweging van het bovenstaande stellen we vast:

- Het is dringend aan de orde een openhartige verkenning zonder enig voorbehoud uit te voeren. De bestaande werkwijze is krachtig, goed ontwikkeld en grotendeels succesvol. Maar

ook kostbaar. De vraag is of zij met behoud van voordelen ook anders is te organiseren? Onder welke condities is het mogelijk vmbo-b en vmbo-k leerlingen die nu naar het PL gaan op te vangen in het reguliere onderwijs, in een eigen lwoo-afdeling? Is dit eveneens haalbaar voor vmbo-tl ?

- Een strengere selectie aan de poort van het OPDC, met meer directe verwijzingen naar praktijkonderwijs en Speciaal Onderwijs voorkomt dat een aantal leerlingen een tweede teleurstelling te verwerken krijgt. Mogelijk kunnen de onderwijszorgprofielen daarbij behulpzaam zijn. Wanneer het VO in haar schoolprofiel heel duidelijk aangeeft wat ze wel en niet kan, wordt het voor het basisonderwijs ook makkelijker om dit met de ouders te bespreken en een alternatief voorstel te doen.

3.3.1 Aandacht voor dynamiek als gevolg van passend onderwijs.

Een AVO-school verwacht in de toekomst een groter beroep te doen op het parallel leerjaar, nu zij steeds meer SO-leerlingen en andere leerlingen met een forse problematiek krijgt aangemeld. Onder invloed van passend onderwijs zien steeds meer ouders met een kind in het SO 'regulier' als een haalbare optie en streven naar plaatsing op een AVO-school. De school denkt dat een tussenstap in het PL een goede oplossing is voor deze leerlingen. Ook dit is een punt om alert op te zijn: voorkom dat de AVO-scholen zich in de toekomst een onevenredige belasting op de hals halen, of er onnodig veel gesleep met kinderen gaat ontstaan. In de wet staat nergens dat ouders en kinderen recht hebben op regulier onderwijs en die indruk is dan ook zo snel mogelijk weg te nemen.

4 Beschouwing op de effectiviteit: de rebound

In deze paragraaf gaat het om een kwalitatieve verdieping bij de cijfers van de rebound. Deze beschrijving plaatst ze in een context. De bronnen voor deze beschrijving zijn interviews met alle scholen die leerlingen plaatsen in de rebound, dan wel leerlingen vanuit de rebound opnemen (dat geldt voor het SO en het praktijkonderwijs) binnen en buiten het Samenwerkingsverband. Er zijn gesprekken gevoerd met:

- Rietveld College
- Almende College, de locaties Bluemers, Wesenthorst en Isala
- Het Ludger College
- Het Ulenhof College
- Metzo College
- AOC Doetinchem
- Praktikon Doetinchem
- Een mentor/docent van de rebound
- Radar (Cluster 4) in Velp en in Oosterbeek
- SOTOG (Cluster 4), locatie Isselborgh in Doetinchem en de locatie Klein-Borculo

Ook is in één reboundgroep geobserveerd en zijn enkele jeugdzorg instellingen gevraagd mee te werken (Horizon en Karakter). Bij hen bleek het aantal plaatsingen te gering te zijn om een zinvol oordeel te kunnen geven. Dat geldt eveneens voor enkele VO-scholen buiten het SWV, die incidenteel leerlingen opnemen.

4.1 Het oordeel van de afnemende en ontvangende scholen

4.1.1. De sterke punten van de rebound

Ook in de rebound zijn de vmbo-scholen de grootste afnemers en vermoedelijk ook plaatsers. Van de 108 leerlingen zijn er 68 (63%) uitgestroomd naar een vmbo-school.

Uit de interviews met de betrokken VO- en SO-scholen en een docent van de rebound zijn de volgende sterke kanten van de rebound naar voren gekomen.

De Time Out functie

De grootste meerwaarde ligt volgens het VO in de mogelijkheid een leerling tijdelijk uit een situatie en een ongewenst patroon te halen. Het kan heel helpend zijn om een leerling even te isoleren, even in een andere setting te zetten buiten de school, terwijl het werk toch gewoon doorgaat en de leerling veel aandacht krijgt. Ook kan de leerling daar laten zien of hij nog in staat is zich in regulier onderwijs te voegen. En zo niet, dan vindt een AVO-school het ook een succes dat de school meer weet van de problematiek en beter weet waar deze leerling thuishoort. En daardoor bijvoorbeeld een goed onderbouwde motivering voor afstroom aan de collega vmbo-school kan leveren.

Deze meerwaarde willen de VO- scholen dan ook graag in stand houden. Het VO heeft behoefte aan een achtervang, die zowel de leerling als de docenten een adempauze biedt, een mogelijkheid even bij te komen en lucht te creëren in een vastgelopen situatie. Zonder deze mogelijkheid zouden er zeker meer kinderen thuiszitten en geen onderwijs volgen, dan wel geen diploma halen, of van school verwijderd worden. Ook zou het ziekteverzuim op de schoollocaties hoger zijn.

Lukt het een negatieve spiraal tussen school en leerling te doorbreken, dan geeft dat al lucht. Een reboundplaatsing van drie maanden is niet eens altijd nodig, mogelijk kan een leerling na enkele weken alweer de draad oppakken op de eigen school.

Sterk fundament en methodische rijkdom

De rebound bestaat al meerdere jaren en is procesmatig en methodisch goed ontwikkeld. Wat betreft terugplaatsing en mogelijkheden voor nazorg behoort zij tot de besten van Nederland.

Er ligt een sterk fundament onder de werkwijze, die gebruik maakt van krachtige methodische principes, zoals consequent positief benaderen en het oplossingsgericht werken dat in de totale aanpak is terug te vinden. Het 'eigenaarschap van de leerling' is goed uitgewerkt. De rebounddocent weet uit ervaring dat dingen die niet goed gaat, gewoonlijk zijn terug te leiden tot een stap die ergens is overgeslagen, of een afwijking van het concept.

De scholen noemen het uitgebreide repertoire als sterk punt. Een VO-school kan een leerling straffen, er uit sturen of schorsen. De rebound heeft meer 'tools'. Zij kan op een andere manier met een leerling werken, zodat deze misschien toch de vereiste vaardigheden leert om zich in regulier onderwijs te handhaven. Dankzij de rebound kan alles worden geprobeerd om uit de leerling te halen wat er in zit. De leerling krijgt meer inzicht in het eigen gedrag en de consequenties daarvan. In de rebound krijgt een leerling steeds weer een nieuwe kans. De rebounddocent: *"Hier begin je iedere keer opnieuw, dat is in het VO anders, daar blijven conflicten veel langer hangen. Hier krijgt de leerling zelfs een compliment dat hij het zo goed heeft gedaan. Dat vinden sommigen heel vreemd, die hebben echt even tijd nodig om dat te verwerken"*.

Gedrag waartoe de school haar leerling niet weet te bewegen, krijgt men in de rebound wel voor elkaar. Leerlingen die het na hun terugkeer goed doen op school, hebben een omslag gemaakt. Zij hebben inzicht verworven in hoe ze zelf moeten veranderen én kunnen dat ook toepassen.

Bijvoorbeeld: in de rebound is er tijd en ruimte om in een mentorgesprek uit te zoeken waarom een leerling die dwarsligt dit gedrag vertoont. Of waarom een leerling niet meer naar school wil. In de rebound kan de docent de leerling 'een draai geven', waardoor deze leert zaken anders te zien en de kans grijpt alsnog zijn schoolloopbaan te vervolgen in regulier VO.

Contact met ouders

Het contact met de ouders is intensief en vergelijkbaar vormgegeven als in het parallel leerjaar. Ouders vormen een belangrijke partner en waar zinvol wordt een gezamenlijke strategie opgezet, bijvoorbeeld om een niet gemotiveerde leerling er toe te brengen toch weer aan het werk te gaan. Door de kracht van de gezamenlijke inzet komt een leerling al vrij snel tot gedragsverandering en voelen de ouders zich eveneens ondersteund. Het geeft de leerling rust, wanneer hij merkt dat rebound en ouders op één lijn zitten, vooral omdat ook positieve ervaringen worden uitgewisseld. De ouders oordelen over het algemeen heel positief over de rebound. Een AVO-school uit waardering voor de wijze waarop de rebound ouders voorbereid op het afstromen van een leerling. Ouders worden hierin dusdanig professioneel begeleid dat hierover vrijwel nooit spanningen ontstaan. Waar nodig bieden de reboundmentoren coaching aan ouders, met het doel het contact tussen ouders en school te verbeteren. Dit verbetert de kans op een positieve terugkeer op de school van herkomst.

Diagnostisch plaatsen

Een AVO-school is vooral tevreden over de mogelijkheid een reboundplaatsing in te zetten als mogelijkheid om onderzoek te doen en te observeren. Als er daarna zicht is op een goede terugkeer, wordt een plan van aanpak gemaakt. Een vmbo-school vindt het verrichten van diagnostisch onderzoek in Younieq een heel sterk punt, iets waar men heel goed in is.

Goed voorbereide terugkeer

Een leerling komt goed voorbereid terug. Twee vmbo-scholen die veel ex-rebounders opvangen en ook een weinig plaatsende AVO-school benoemen dat er een goede overdracht plaatsvindt tussen rebound en school. De school krijgt goede tips en handelingsaanwijzingen, dit is maatwerk en de rebound licht de school in over de risico's per leerling en kan goed inschatten wat de school aan kan. De reboundmentoren komen regelmatig op de VO-scholen en hebben daarom een goed beeld van de sterke en zwakke kanten van iedere school. Ze weten daardoor wat wel en wat niet zal werken en daarom komt ook niet iedere leerling terug. Een kleine vmbo-school waardeert de komst van de mentor en de ortho in het kernteam om het terugplaatsingsplan te bespreken en het verslag dat de rebound aan alle docenten stuurt.

Eén AVO-school meldt andere ervaringen. Hier heeft men meer behoefte aan terugkoppeling en tips voor docenten dan men nu krijgt. Dit vindt men nu een achtergebleven punt.

Het Speciaal Onderwijs dat leerlingen ontvangt vanuit de rebound is tevreden over de inschatting die de mentoren maken. De ex-reboundleerlingen zijn allen goed op hun plek in het SO. Het zijn moeilijke leerlingen, die zich probleemloos invoegen in de bestaande groepen.

Incidenteel genoemde sterke kenmerken

- De wijze waarop de intake wordt gehouden met een duidelijke rolverdeling en de mogelijkheid voor ouders eerst op de locatie te gaan kijken.
- De mogelijkheid van crisisplaatsingen als een situatie redelijk acuut ineens helemaal spaak loopt op school.
- De toegankelijkheid van de medewerkers en de korte lijnen.
- De rebound is een deel van de eigen leerlingenzorg. De leerling volgt het normale leertraject, maar doet dat op andere plek, buiten de school.

4.1.2 Wat kan beter?

Het valt op dat de scholen, anders dan bij het parallel leerjaar, minder punten weten te benoemen waarover zij tevreden zijn. Dat wil echter niet zeggen dat ze minder blij zijn met de rebound, maar is vooral een gevolg van de vaststelling dat de contactpersonen vaak niet zo goed zicht hebben op het programma in de rebound. Toch is een aantal verbeterpunten benoemd, vaak met behulp van teamleiders die de contactpersoon schriftelijk hun bevindingen hebben gegeven voorafgaand aan het interview. De punten die hieronder zijn uitgewerkt, zijn naar voren gekomen uit de interviews met de betrokken VO- en SO-scholen en de rebounddocent, soms meer, soms minder expliciet.

Het heen-en-weer verkeer tussen school en rebound.

Een moeizaam heen en weer verkeer in schoolwerk, toetsen en planners is geen uniek probleem voor het samenwerkingsverband Doetinchem. Dit is een kwestie die in heel Nederland vaak als lastig punt in de samenwerking is benoemd. In alle gesprekken bleek dit het meest in het oog springende verbeterpunt te zijn. Wel merken de contactpersonen op dat zij verbetering zien. In het verleden was de samenwerking tussen rebound en VO moeizamer dan nu. Maar het kan nog steeds beter.

Opvallend is dat beide kanten frustraties beschrijven:

- De rebounddocenten zijn veel tijd en energie kwijt aan het binnenhalen van voldoende werk en planners. Scholen reageren traag, vaak te laat en soms met het sturen van de verkeerde of incomplete stof op een verzoek vanuit de rebound. Docenten geven niet altijd goed aan hoe ver een leerling werkelijk is met de lesstof.

- Docenten klagen op vrijwel alle scholen over materiaal dat niet goed terugkomt, toetsen die niet op de juiste wijze zijn afgenomen, werk van onvoldoende kwaliteit, of onvoldoende informatie over de voortgang. Soms leveren zij heel gedetailleerd materiaal aan op een USB-stickje en zijn geïrriteerd als een paar keer per jaar om exact hetzelfde materiaal wordt gevraagd voor een leerling van hetzelfde niveau. Soms accepteert de rebound de planners niet die de school aanlevert, maar wil dat de school deze omzet naar het format van de rebound.
- Nog lastiger zijn de contacten met de scholen buiten Doetinchem. Het heen-en-weer halen en brengen van werk is dan een extra opgave. En ook mail en post verlopen wel eens moeizaam.

De mogelijkheid het heen-en-weer verkeer te verbeteren, ligt niet alleen in de handen van rebound. Ook het VO zal een grotere inspanning moeten leveren. Veel scholen geven eerlijk toe dat:

- De interne communicatie niet altijd optimaal verloopt. Dit is vooral aan de orde, wanneer de school een strikte scheiding hanteert tussen de onderwijskundige lijn en de zorglijn met onvoldoende dwarsverbindingen. Op twee AVO-scholen gaat alle informatie bijvoorbeeld rechtstreeks naar de teamleiders/mentoren, waardoor de zorgcoördinator geen tot weinig zicht heeft op het verloop van de reboundplaatsing. En dat veroorzaakt ruis. Een niet optimale informatiestroom is ook aan de orde wanneer de zorgcoördinator vele taken in één persoon verenigd en daardoor eenvoudigweg te weinig tijd heeft om zich uitgebreid in de rebound te verdiepen.
- Er duidelijke schriftelijke afspraken zijn over het heen en weer verkeer die de school niet altijd nakomt, omdat er intern wel eens wat mis gaat.
- Relevante informatie niet altijd in het leerlingvolgsysteem wordt geplaatst, terwijl dat wel zou moeten.
- Er altijd enkele docenten overblijven, die moeilijk te bewegen zijn tot medewerking en daar mee weggkomen. En docenten die er niet goed in slagen deze extra inzet te regelen. Dat is niet altijd uit onwil, maar zoals een contactpersoon opmerkt: *“Hij zit niet meer in klas en voor een aantal docenten is hij er gewoon niet meer”*. Een ander merkt op: *“Een leerling die in de rebound zit, raakt gewoon drie maanden weg”*. Maar ook: *“Het verschilt wel per mentor en per leerling, maar heel vaak is de reactie toch: blij dat hij even weg is. De opluchting hierover is groot”* De teamleiders proberen er zo goed mogelijk bovenop te zitten. Maar het vergt veel energie om dergelijke processen in goede banen te leiden.
- De school heeft zelf moeite alle planners te verzamelen. Een contactpersoon beschrijft hoe hij een tijd lang intern verantwoordelijk is geweest voor het verzamelen van schoolwerk, toetsen en planners en omschrijft dit als een interne ‘eeuwige strijd’ en is dan ook blij dat hij deze taak nu aan een ander over kan laten.

Bij de inzet van het VO kan ook een andere invalshoek helpen: een reboundplaatsing betekent niet minder werk voor de docent, omdat de leerling drie maanden elders verblijft. Integendeel: er wordt juist mèèr werk verlangd, omdat er voor een vaak lastige en daardoor minder geliefde leerling een apart traject gelopen moet worden. Een docent die zich tevoren hierop instelt, heeft het makkelijker dan iemand die zich overvallen voelt door het extra werk.

Verder kunnen VO-scholen ook zelf het initiatief nemen wanneer zij vinden dat er te weinig inhoudelijke communicatie is met de rebound. Communicatie is immers een tweezijdige zaak.

Mogelijkheden tot verbetering

De lastige kanten in het heen-en-weer verkeer zijn gedeeltelijk inherent aan de noodzaak een individueel traject in te richten voor één leerling, waar een docent gewend is in hele groepen te

denken en te plannen. Deze kwestie zal dan ook nooit helemaal op te lossen zijn, maar met meer aandacht voor de communicatie en de logistieke inrichting, is wel enige verbetering te bereiken. Van docenten in het VO is bekend dat zij zich sterker gemotiveerd voelen zich voor een leerling in te zetten wanneer zij iets terug horen. Nu mankeert het gewoonlijk niet aan communicatie tussen rebound en school, maar deze komt kennelijk niet altijd goed terecht. En ook blijken ideeën te leven, die niet altijd met de realiteit overeenstemming. Beeldvorming is echter een hardnekkig en lastig te bestrijden fenomeen, dat veel geduld en volharding vergt.

Enkele tips ter verbetering:

- Per school is een vaste contactpersoon aan te wijzen, die de regie heeft over de interne communicatie met de eigen achterban. De keuze van deze 'regievoerder' sluit aan op de organisatiestructuur van de school wat betreft communicatieprocedures en informatiestromen. Zodoende kan soms de zorgcoördinator contactpersoon zijn, en soms is het beter een teamleider of afdelingsleider te kiezen. Echter: wie de contactpersoon ook is, deze heeft wel de taak zowel de 'zorglijn' als de 'onderwijslijn' binnen de school te informeren. De rebound communiceert via deze persoon met de school en kan bij verstoringen deze persoon aanspreken. Dat zou voor de school een aanleiding moeten zijn de eigenlogistiek nog eens te evalueren: waar zitten tekorten en wat kan de school verbeteren in de interne communicatie? De rebound ziet er op toe dat de school deze discussie inderdaad voert en er consequenties aan verbindt. Zo niet, dan zoekt zij het hogerop in de hiërarchie.
- Mede door de 'gaten' die momenteel in de communicatie vallen, is een reboundplaatsing voor staf en docenten dikwijls een 'black box'. Ze hebben nauwelijks een idee wat er met hun leerling wordt gedaan en hoe ver hij is met zijn werk en gedragsverandering. Door per leerling een brede mailgroep van betrokkenen binnen de school wekelijks een korte update te geven, is de betrokkenheid groter. En meer binding leidt veelal tot meer bereidheid zich voor een leerling in te zetten. Opmerkelijk genoeg meldt de rebound dat zij al wekelijks mails verstuurd, gericht aan de mentor in het VO. Dit maakt opnieuw duidelijk dat de informatie binnen het VO beter verspreid kan worden. De rebound is bezig de informatie inhoudelijk interessanter te maken door meer over het proces van gedragsverandering te schrijven. Een bericht over een leerling moet meer nieuws bevatten dan alleen 'we zijn tot pagina 11 gekomen'.
- De rebound kan ook een (gedeeltelijke) databank aanleggen met boeken en lesmateriaal en soms ook planners. Lastig hieraan is dit alles up-to-date te houden. Als dat niet lukt, is dit een oplossing die meer problemen (ruis) veroorzaakt dan oplost.
- De rebound zal vanuit het besef een dienstverlenende instelling voor het VO te zijn, zichzelf tot vervelens toe moeten presenteren. Wie zijn we en wat kunnen wij? Een dienstverlenende instelling houdt ook in dat een reboundmentor geen voor de school relevante besluiten neemt, zonder deze eerst met de school van herkomst te bespreken. Zo is een AVO-school geïrriteerd over het besluit een leerling van deze school twee vakken minder te laten volgen, zonder dit eerst te overleggen.
Aan de andere kant betekent dit niet een vrijbrief voor het VO om de rebound naar eigen inzicht in te zetten. Ook voor het VO geldt dat zij de professionaliteit van de reboundmentor dient te respecteren, door afspraken na te komen, het gevraagde materiaal snel en adequaat te leveren en de adviezen vanuit de rebound serieus te nemen.
- Tot de inzet van het VO behoort ook dat minimaal de VO-mentoren, maar liefst ook enkele vakdocenten, de eigen leerling bezoeken in de rebound. Dit is als principe geïntroduceerd, maar lijkt nog (te) weinig navolging te krijgen. Een bezoekenregeling is effectiever in te richten,

dan wel af te dwingen. De ervaring leert dat samenwerking tussen mensen die elkaar kennen effectiever en krachtiger verloopt, dan wanneer dat niet het geval is. Wat betreft de vakdocenten: door hen meer te betrekken tijdens het verblijf in de rebound, is het oplossen van achterstanden hopelijk minimaal enigszins te beperken. Dat is vooral voor de AVO-leerlingen van groot belang, zoals blijkt uit het volgende punt.

Ter illustratie een interessant citaat van een kleine vmbo-school:

“Een update mail op vrijdag over ‘deze week hebben we gewerkt aan...’? Ja, dat zou voor ons wel positief werken, want omgekeerd wordt dat wel van de docenten gevraagd. Bij een nu terugkerende jongen heeft de mentor gevraagd of de vakdocenten hun bevindingen aan hem willen mailen, zodat hij die met de jongen kan doorspreken. Zou de rebound andersom de school ook van dergelijke informatie willen voorzien, dan zou dat wel prettig werken. Nu blijft het een beetje schimmig wat er precies gebeurt: hoe wordt er aan gedrag gewerkt? Ook zou meer concrete informatie bijdragen aan het begrip: van docenten wordt iets extra’s gevraagd wanneer een leerling in de rebound verblijft en dan zijn ze ook eerder bereid dat extra’s te leveren. Meer informatie vergroot de betrokkenheid. Nu horen we wel eens wat, maar dat is dan meer toevallig”.

De aansluiting in lesstof bij terugkeer op de AVO-scholen

Veel leerlingen komen als gevolg van hun problematiek met een (forse) achterstand in de lesstof naar de rebound en lopen die vaak onvoldoende in, zeker als het om leerlingen van havo/vwo gaat.

Bovendien volgen de leerlingen niet alle vakken in de rebound, dus voor een aantal vakken ontstaat sowieso achterstand. De ontevredenheid over de onderwijskundige ontwikkeling is vooral voor de vier AVO-scholen een zwaarwegend bezwaar en vormt op één AVO-school een belangrijke verklaring voor het relatief geringe aantal plaatsingen². Zie ook de overzichtstabel in 2.3.: de AVO-scholen plaatsten 18 leerlingen in 5 jaar (17% van het totale aantal).

Overigens is de aansluiting geen uniek probleem van de AVO-scholen. Ook twee grote vmbo-scholen melden dat de leerlingen bijna altijd met achterstanden terugkomen. Op één school tilt men daar minder zwaar aan, omdat het merendeel deze achterstand uiteindelijk wel weer inhaalt en men ook niet het onmogelijke van de rebounddocenten wil verlangen. De andere school stelt voor het werken volgens VO-normen niet uit het oog te verliezen:

“Er mogen best hogere eisen aan de leerling worden gesteld met het oog op zijn terug-plaatsingstraject”. (...) en: “Het halen van een diploma mag niet in het gedrang komen door het feit dat een leerling bij Younieq zit. Dat is ook heel belangrijk voor ouders. Zou bij voorbaat al duidelijk zijn dat een leerling het jaar moet doubleren, dan wordt het heel moeilijk hen te motiveren voor toestemming plaatsing”.

² Een andere verklaring ligt in de aard van de schoolpopulatie: de AVO- contactpersonen vertellen dat gedragsproblemen in de eigen populatie nauwelijks aan de orde zijn. En voor zover er wel sprake is van gedragsproblematiek, kunnen de AVO-scholen de problemen in veel gevallen dankzij interne en externe ondersteuning zelf aanpakken.

Een kleine vmbo-school:

“Gedragsverbetering is wel heel belangrijk, maar een leerling moet bij terugkeer wel de aansluiting kunnen vinden. Lukt dat niet en gaat de leerling tijdens het verblijf achterlopen, dan vind ik dat wel problematisch. Ik vind het wel belangrijk dat de leerling weer goed in kan stromen”.

Dit verbeterpunt is in de huidige reboundconstructie bijna niet te verhelpen. We stellen hierbij het volgende vast:

Ook op het punt van de aansluiting speelt tweezijdige communicatie een belangrijke rol. Een contactpersoon merkt op dat ze zich goed kan voorstellen dat de rebound een concessie doet aan het schoolwerk, maar dat de rebound daarover duidelijker moet zijn. *“Inhalen of niet laten ontstaan van onderwijsachterstanden is een streefmodel, daar is niets mis mee. Maar ZEG dat dan ook zo. Nu worden andere verwachtingen gewekt en dan valt het resultaat tegen”.* En andere contactpersoon van een AVO-school merkt op dat zij in het contact een grote afstand ervaart tussen de rebound en de school. Een andere AVO-school vindt dat de rebound meer maatwerk zou moeten leveren: ga per leerling na welke opties er zijn om het ontstaan van hiaten te voorkomen of te beperken. Ook mag gerust vaker een vakdocent worden ingeschakeld.

Dit is gedeeltelijk een kwestie van ‘is het glas halfvol of halfleeg’. Want: tegelijkertijd zijn de scholen wel tevreden over de gedragsmatige verbetering die de rebound tot stand weet te brengen, of het zoeken naar een passende oplossing, wanneer terugkeer niet haalbaar blijkt te zijn. Een AVO-school: *“Bij de meeste teruggekeerde leerlingen zijn de school gerelateerde problemen wel opgelost. De resultaten zijn zeer positief, ook in gedragsverbetering”.* Dus maakt het ook uit waarop de beoordelaar de nadruk legt.

Verder spelen beeldvorming en realistische verwachtingen een rol. In tegenstelling tot de VO-scholen meldt de rebounddocent dat het reboundprogramma momenteel redelijk synchroon loopt met het programma op school. Een reboundleerling maakt op hetzelfde moment de toetsweek als zijn klasgenoten, hoogstens een week later. Als leerlingen in de rebound binnenkomen met veel onvoldoendes en grote achterstanden, dan is het realistisch te vermoeden dat zo’n leerling niet op het juiste niveau zit en dus zal afstromen, óf zal blijven zitten. Want een grote achterstand haalt een leerling onmogelijk in tijdens zijn reboundverblijf. De rebound is immers net zo min als de school in staat om binnen 12 weken de achterstallige leerstof bij te werken.

Blijft men de onderwijskundige tekorten als een onoverkomelijke drempel zien, dan zouden de vier AVO-scholen eerst een behoeftepeiling kunnen organiseren. Afhankelijk daarvan kunnen zij vervolgens gezamenlijk verkennen of het voor hen haalbaar en zinvol is een eigen AVO rebound voorziening op één van de vier scholen in te richten. Twee van de vier scholen vinden dit in principe een sympathieke gedachte.

De kwaliteit van het schoolwerk

Niet iedere contactpersoon heeft er zicht op, maar degenen die dat wel hebben, verbazen zich wel eens over de kwaliteit van het werk dat terugkomt. Een contactpersoon van een AVO-school denkt dat de mindere kwaliteit samenhangt met de problematiek van de leerling: de door deze school aangemelde leerlingen bleken allemaal boven hun mogelijkheden te werken en zijn afgestroomd. Maar ook in het vmbo bestaat twijfel over de kwaliteit van het werk. Zo is op een grote vmbo-school de kritiek gehoord dat een leerling weliswaar de planners van de school volgt, maar dat onvoldoende is nagegaan of de leerling de stof wel voldoende opneemt en verwerkt. Vaak is dat niet het geval en

dan stelt de school bij terugkomst van de leerling vast dat er hiaten zijn. Wat betreft de toetsen merken men dat er toch wat flexibeler mee is omgegaan. Een leerling mocht bijvoorbeeld het boek erbij houden, terwijl op deze school de afspraak geldt dat dat niet mag. Een andere vmbo-school beseft dat de toetsen vaak van een minder niveau zijn, maar betreft bij het oordeel over wel of niet blijven zitten toch de in de rebound behaalde cijfers. Blijven zitten is zelden een oplossing en al helemaal niet wanneer een leerling in gedrag wel duidelijk is verbeterd. Een kleine vmbo-school vindt de kwaliteit sterk wisselend, over het algemeen zijn de toetsen die terugkomen matig gemaakt, maar de school wijt dit vooral aan hardnekkige motivatieproblemen. Op meer scholen is sprake van een 'onderbuikgevoel': *'dat kan toch nooit, dat hij daar een 9 haalt, terwijl hij hier niet verder komt dan een zes'*. Scholen vinden het moeilijk hierover het gesprek aan te gaan, want zij zijn er niet bij als een toets wordt afgenomen en weten dus niet precies hoe dit zit.

Op dit punt is het van belang de opvatting van het VO te volgen en de leerling volgens VO-normen te laten werken. Niet alleen de relatie is van belang: om een goede aansluiting te garanderen bij terugkeer moet er ook gepresteerd worden.

Inrichting van het onderwijs

De rebound zoekt naar verbeteringen in het onderwijs. Nu wordt van de leerlingen veel, en soms wel eens te veel zelfwerkzaamheid in stilte verlangd. Jongeren laten dan ook wel eens merken de werktijd saai te vinden. Er is weinig variatie in werkvormen en geen klassikale toelichting. Ook dit is geen uniek, regionaal probleem van het samenwerkingsverband Doetinchem. Wel is het een lastig op te lossen kwestie.

De afstemming in de terugkeerfase

De scholen zijn, voor zover zij daarover iets opmerken, tevreden over de terugkeerfase, waarin nog ambulante begeleiding mogelijk is en nazorg. De rebounddocent merkt echter op dat hij wel eens moeite heeft een gefundeerd advies over de terugkeer te formuleren met als reden dat hij soms te weinig informatie krijgt van de VO-docenten. Drie scholen noemen zelf de informatieverschaffing in de terugkeerfase en periode van ambulante begeleiding ook als bottleneck. Hun toelichting maakt tevens duidelijk voor welk probleem de reboundmentor staat bij het formuleren van het eindadvies.

- Een vmbo-school waardeert het dat de reboundmentor naar de school komt en daar de mentor en de leerling wil spreken, maar het kost deze contactpersoon veel tijd en energie om die afspraken goed op elkaar af te stemmen. Het lukt de VO-mentor bovendien niet altijd om tijdig ervaringen te verzamelen van alle vakdocenten. Uit nood vindt de communicatie dan 'via het postvak' plaats, terwijl de contactpersoon het beter vindt met elkaar aan tafel te zitten.
- Een vmbo-school die zeer veel ex-rebounders opvangt, waardeert het eveneens dat de reboundmentor nog een aantal weken naar de school komt om een gesprek met de leerling te hebben. Maar ook op deze school vindt men dit lastig te organiseren. Als de mentor komt, moet de leerling uit de les worden gehaald. En dat komt niet altijd even goed uit. Organisatorisch is het bijna niet mogelijk om dit soort gesprekken na schooltijd, of in tussenuren van leerlingen te houden. Als tweede knelpunt noemt de school de communicatie over deze gesprekken. Zij zou graag een terugkoppeling hebben naar de leerlingenzorg, of naar de mentor, om te weten wat er speelt, hoe het met de leerling gaat en waar hij tegenaan loopt. Nu staan de begeleidingsgesprekken te veel op zichzelf, te veel los van de school en dat schaadt het rendement van de plaatsing. Doel is toch gezamenlijk de leerling weer goed te laten functioneren en een kort driehoeks gesprek zou daarbij zeer helpen.

- Een derde vmbo-school is eveneens van mening dat de geleidelijke terugplaatsing op zich een goed systeem is. Maar op deze school heeft men moeite dit proces goed te volgen. Hoe doet de leerling het nou daadwerkelijk in de lessen? Daarin speelt de belasting van de docent een rol. Die wordt al van alle kanten belaagd en dan moet hij in zijn lessen ook nog specifiek op een reboundleerling letten: hoe heeft hij het gedaan in dit lesuur? En vervolgens moet de docent dat ook nog vastleggen. Dat schiet er wel eens bij in. Maar dan is het tijd voor de eindevaluatie en is het de vraag of de leerling door kan op de eigen school. Dan blijkt vaak dat de school maar ten dele in kaart heeft gebracht hoe de leerling het gedurende die zes weken terugplaatsing heeft gedaan. Dus heeft zij grote moeite daar een goed beeld van te schetsen. Deze school zou daarbij dan ook graag ondersteuning vanuit Younieq ontvangen. Zij stelt voor dat Younieq de ingevulde gedragskaarten van een leerling verzamelt en daar een voor de school handzaam verslag van maakt. Deze contactpersoon denkt dat dit de kwaliteit van de besluitvorming ten goede zal komen. Nu bespreekt de VO-mentor zijn bevindingen met de mentor van Younieq, om zo de lijnen kort te houden. Maar dat maakt Younieq wel sterk afhankelijk van de persoon van de mentor en diens inzet. En die verschilt enorm. Er zijn docenten die een 'hotline' met de rebound onderhouden, maar ook docenten die dat heel moeilijk vinden en die manier van werken helemaal niet zijn gewend. Zeker in de bovenbouw, waar veel docenten vakgericht zijn en uit het bedrijfsleven komen.

De inhoudelijke overdracht in de tiende/elfde week is een heel belangrijk moment. Dan begint de belangrijkste fase van het traject, waarin de leerling het geleerde gaat toepassen op de eigen school. Voor de reboundmentoren is het dan ook frustrerend dat op het essentiële moment van de warme overdracht aan het docententeam zelden of nooit alle docenten aanwezig zijn. Soms is nog niet de helft van het team aanwezig. Dit hangt ook samen met de schoolcultuur. Er zijn scholen waar de docenten een grote vrijheid van handelen hebben en daar is het geaccepteerd dat docenten om een veelheid van redenen wegblijven.

Voor een goede terugkeer is het van groot belang dat de docenten optimaal bereid zijn de leerling een tweede kans te geven. Dat betekent onder meer dat ze zich er goed in verdiepen wat de leerling heeft geleerd en wat wel of niet werkt bij deze leerling. En als alle docenten daarvan op de hoogte zijn en zij allen volgens dezelfde aanpak de leerling benaderen, is veel gewonnen. Dit kan in een aantal situaties echt beter.

Praktijklessen voor leerlingen uit de bovenbouw vmbo

Het onderwijs in de praktijkvakken aan leerlingen uit de vmbo-bovenbouw is niet overal bevredigend opgelost. Het AOC accepteert dat deze leerlingen de praktijklessen op school blijven volgen, al is ook deze school niet onverdeeld gelukkig met deze oplossing. Op andere scholen, zeker die buiten Doetinchem, is het volgen van praktijklessen op de eigen school nauwelijks een optie en is het plaatsen van bovenbouw leerlingen een reëel probleem.

Ook dit is in veel Nederlandse rebounds een bekend knelpunt. De oplossingen zijn zeer gevarieerd:

- Een leerling gaat voor de praktijklessen zo snel mogelijk terug naar de school van herkomst
- Een nabijgelegen VO-school is bereid de reboundleerlingen in aparte lessen op te vangen. In het geval van Younieq zou dit het Metzoo kunnen zijn, maar gezien het aantal zorgleerlingen op deze VO-locatie lijkt deze oplossing niet erg realistisch.
- Op kosten van het SWV zijn aparte praktijkruimtes ingericht voor de reboundjongeren.
- Er is een overeenkomst gemaakt met het Cluster 4 onderwijs, of het praktijkonderwijs om daar gebruik te mogen maken van praktijkruimtes.

Het plaatsen van brugklassers en leerlingen uit het praktijkonderwijs

Bij de inrichting van de rebound is ervoor gekozen geen brugklassers en evenmin leerlingen uit het praktijkonderwijs te plaatsen. Dat laatste is niet ongebruikelijk: veel rebounds in Nederland zijn in hun programma niet ingericht op de specifieke behoeften van deze groep leerlingen. En dat is wel een vereiste om deze leerlingen te kunnen plaatsen. Toch valt te overwegen of ook voor hen een maatwerkaanbod is te ontwikkelen. Praktikon vertelt enkele keren per jaar behoefte te hebben aan een plek waar zij een leerling tijdelijk kunnen onderbrengen. Het gaat dan grofweg om twee categorieën: 1) Leerlingen die even weg moeten uit de bestaande situatie. Vanwege hun gedrag of om een andere reden. 2) Leerlingen voor wie een tussenoplossing nodig is omdat zij in afwachting zijn van plaatsing elders (b.v. Karakter). Momenteel heeft Praktikon geen enkele uitwijkmogelijkheid als het tijdelijk niet goed loopt met een leerling.

Het niet plaatsen van brugklassers is in vergelijking met de rest van Nederland opmerkelijk. Over het algemeen streven rebounds juist naar plaatsing van zo jong mogelijke leerlingen, om een zo goed mogelijk resultaat te bereiken. Immers: hoe jonger de leerling, hoe meer kans op blijvende gedragsverandering. Younieq motiveert het niet plaatsen met het argument dat deze jonge leerlingen nog niet in staat zijn tot voldoende zelfreflectie en het formuleren van een eigen hulpvraag. Ervaringen elders onderschrijven dit echter niet. In het SWV loopt de behoefte aan het plaatsen van brugklassers uiteen. Een AVO-school zeg hieraan geen behoefte te hebben, omdat er in de brugklas zo goed als nooit problemen zijn die zij niet zelf aan kunnen. Twee vmbo-scholen zouden deze mogelijkheid echter wel op prijs stellen. Nu ‘tobben zij een half jaar aan’ met een leerling, totdat deze in de tweede zit en aanmelding voor de rebound mogelijk wordt.

4.1.3 Een succesvolle terugkeer?

Op alle scholen verloopt de schoolcarrière van de meeste ex-reboundleerlingen bepaald niet vlekkeloos. Dat is eerder uitzondering dan regel. De meeste leerlingen zijn en blijven risicoleerlingen: *“Ze blijven wel veel incasseringsvermogen vergen van de school”*. Deze leerlingen hebben gewoonlijk nog steeds moeite met vrije situaties en met een gebrek aan structuur. Vaak gedragen ze zich goed binnen de structuur en regels van een theorieles, maar hebben ze moeite met de pauzes, praktijklessen en het hanteren van meer prikkels. Maar ook in de vrije tijdsbesteding en de situatie thuis kunnen tegenslag en problemen ontstaan die van invloed zijn op de inzet op school. En dat verklaart het relatief hoge aantal leerlingen dat alsnog vertrekt na terugkeer in het reguliere VO. Ruim de helft van deze leerlingen kan de motivatie voor voortgezet onderwijs niet meer opbrengen en vertrekt naar het ROC, waar zij verder gaan in het volwassenenonderwijs, of in het MBO niveau 1. Een gedeelte vertrekt alsnog naar het Speciaal Onderwijs.

Desondanks weet toch ongeveer een derde een diploma te halen en het valt aan te nemen dat hen dat zonder reboundplaatsing niet gelukt zou zijn.

Drie vmbo-scholen vertellen dat de succeservaringen zeer wisselend zijn, erg leerlingafhankelijk. Er zijn enerzijds leerlingen die een gedragsverandering laten zien. Zij pakken de draad op en werken goed naar hun eindexamen toe. Anderzijds zijn er ook leerlingen bij wie na korte tijd een terugval waarneembaar is en bij wie al snel duidelijk is dat zij het niet redden in het VO. Alles daar tussenin komt ook voor. Een vierde vmbo-school, die eveneens veel ex-rebounders opvangt, vertelt dat bij hen een heel groot deel van de leerlingen met een diploma van school is gegaan en in het beroepsonderwijs op niveau 1 of 2 is verder gegaan.

De school met de meeste ex-rebounders heeft al vrij snel in beeld welke leerling zich goed zal redden en welke niet. De kans op een succesvolle terugplaatsing vindt zij groter bij leerlingen die om individueel-persoonlijke redenen in de rebound zijn geplaatst. En minder groot bij leerlingen die mede vanwege groepsredenen zijn geplaatst. Deze leerlingen komen terug in een ongewijzigde context en dan vergt het veel van een leerling om zich daarin met nieuw gedrag te handhaven. Om die reden kiest men er ook wel eens bewust voor een leerling niet terug te laten komen, maar op een andere vmbo-school te plaatsen. Een enkele leerling kiest er om die reden zelf voor niet meer terug te keren. Bij enkele leerlingen kiest de school ervoor hen bij terugkeer in een andere klas te plaatsen. De kans op succes heeft volgens deze school ook te maken met het karakter van het kind, evenals met de positie die de leerling op school inneemt: is het een leider, is het een volger? Is de leerling sterk genoeg om zich staande te houden of niet? Hoe goed heeft de leerling leren kijken naar zichzelf? Hoe goed heeft hij deze inzichten kunnen integreren in het beeld dat er van hem bestond? Hierin spelen zoveel factoren een rol, dat het onmogelijk is tevoren te bepalen wie geschikt is om te plaatsen en wie niet.

4.2 Het meest optimale moment van plaatsing in de rebound

Alle scholen zijn voldoende bekend met de aanmeldingsprocedures en wijze van toeleiden. Deze procedure verloopt naar tevredenheid, afgezien van de bezwaren die genoemd worden tegen het opstellen van de probleemanalyse.

De discussie over de tijdigheid van aanmelden lijkt de scholen niet bijzonder bezig te houden. Een breed gedeelde opvatting is dat de scholen intern en met de ouders een traject doorlopen en de leerling aanmelden als alle partijen eraan toe zijn. Vervolgens is de behoefte aan plaatsing redelijk acuut, maar dan moet nog een probleemanalyse worden gemaakt, of de school stuit op een wachtlijst en dan volgt een voor de school (te) lange periode van ‘aanmodderen’.

Het volgende valt op:

- Scholen proberen zo lang mogelijk zelf de problemen aan te pakken. Dat is een te waarden inzet, die past bij de eis dat de school een zekere mate van voorwerk voorafgaand aan de plaatsing verricht moet hebben. Dit ligt anders, wanneer het voortraject soms wel twee of drie jaar duurt. In dat geval is het de vraag of de school niet te lang wacht met aanmelden. De problematiek escaleert mogelijk tot een niveau waarop ook de rebound feitelijk niet veel meer kan betekenen, omdat ze daarvoor een te lichte vorm van ondersteuning biedt. Het is daarom aan te raden lange voortrajecten, ruwweg van meer dan een jaar, te vermijden en leerlingen eerder in het ZAT te bespreken en eerder aan te melden. Ook het niet plaatsen van brugklassers veroorzaakt dat sommige leerlingen al een langdurig problematisch voortraject achter de rug hebben (zie ook 4.1.2.).
- De rebound zal continue haar voorlichting moeten herhalen over wat zij als tijdig aanmelden ziet. Er zijn nog steeds scholen die denken dat ze pas kunnen aanmelden als *‘het ook echt mis is gegaan, wanneer de leerling ontspoord is’*.
- De scholen laten de aanmeldingsprocedure sterk bepalen door de inbreng van de aan de school verbonden orthopedagoog van het ambulatorium. De spilpositie van deze medewerker is mogelijk verder uit te buiten wanneer deze eerder een vooraanmelding doet, dan wel het vervroegen van het tijdstip van aanmelden iets pro-actiever stuurt. Bijvoorbeeld door waar mogelijk sneller te beginnen met het opstellen van de probleemanalyse. Dit begint nu pas nadat het besluit is gevallen de leerling naar de rebound te verwijzen en dan zorgen de ‘paar weken’ die het duurt om de probleemanalyse op te stellen voor vervelend oponthoud. Gezien

de vaak lange voortrajecten is er tijd genoeg om hiermee eerder te beginnen. Het risico is denkbaar dat men dit een enkele keer voor niets doet, omdat uiteindelijk is besloten de leerling niet aan te melden. Maar een eerdere start van het opstellen probleemanalyse zal zeker zo vaak het aanmeldingsproces versnellen.

- Het komt voor dat ouders grote bedenkingen hebben bij een verwijzing naar de rebound. Er zijn scholen die een slimme strategie toepassen om de ouders te motiveren, namelijk door de plaatsing voor te stellen als deel van de leerlingenzorg die de school biedt. Dit voorkomt veel discussie en vertraging, terwijl er tijdens de reboundplaatsing toch geen motivatieproblemen in de ouderlijke betrokkenheid ontstaan.

4.3 Nabeschouwing en vooruitblik

De rebound is een voorziening waar alle scholen van het SWV, met uitzondering van het praktijkonderwijs, gebruik van kunnen maken en dat ook doen. Ook de scholen die weinig leerlingen bij de rebound aanmelden, zijn er (redelijk) bekend mee en geen enkele school vindt het een overbodige voorziening.

Als sterke en te behouden functie benoemt het VO vooral de ‘ventielfunctie’. School en leerling hebben even een Time Out van elkaar, waarna men weer met elkaar verder kan. De rebound werkt vanuit een methodisch goed ontwikkeld en krachtig concept en ook dat valt op in het VO: de rebound heeft meer ‘tools’ dan de school om een leerling op zijn gedrag en schools functioneren aan te spreken en weer in het gareel te brengen. De voorziening werkt in goed partnerschap samen met de ouders en is kwalitatief sterk ontwikkeld wat betreft diagnostische mogelijkheden. Al lijken nog niet alle scholen te beseffen dat diagnostische plaatsingen mogelijk zijn. De verslaglegging en rapportage zijn van goede kwaliteit en informatief en oogsten brede waardering. De school krijgt bruikbare tips en aanwijzingen bij een teruggekeerde leerling. De rebound schat goed in wat de school aan kan en of het wel realistisch is, en in het belang van de leerling, om op de school van herkomst terug te keren.

Opmerkelijk is dat veel contactpersonen niet zo goed zicht hebben op de uitvoering van het reboundprogramma. Dit is mede een gevolg van de wijze waarop scholen de interne communicatie organiseren. Op grond van het onderzoek is echter ook vast te stellen dat veel VO-scholen zo weinig in de rebound plaatsens, dat dit voor hen een ‘randverschijnsel’ blijft.

De ontevredenheid over het heen-en-weer verkeer tussen school en rebound is diep geworteld en wijd verbreid. Hierbij valt op dat zowel de rebound als het VO frustraties uitent. Het is daarom dringend noodzakelijk de onderlinge contacten en communicatie opnieuw te analyseren en te verbeteren. Dat geldt eveneens voor de aansluiting bij terugkeer, een tweede breed gedeeld verbeterpunt, waarbij niet alleen de communicatielijnen, maar ook beeldvorming en de verwachtingen in het VO aan de orde moeten komen.

Een punt waarop de rebound wel strenger kan worden, is het toezicht op de kwaliteit van het schoolwerk. Er is voorgesteld de leerprestaties meer te beoordelen volgens de VO-normen. Dit is mogelijk te verbinden met het streven van de rebound tot meer motiverende vormen van onderwijs te komen.

De voorbereiding op de keuzes die ten tijde van de definitieve terugkeer zijn te maken, vormen een ander verbeterpunt. Ook op dit punt mag vooral van het VO iets meer inzet mogen verwacht, zodat de reboundmentor beter in staat is een goed gefundeerd advies te geven. Het invullen van een gedragskaart na afloop van een les is inderdaad een extra belasting voor een docent, maar ook weer niet van een onoverkomelijke omvang.

De praktijklessen voor de bovenbouw vmbo zijn in heel Nederland een lastig op te lossen kwestie. Ten slotte heeft het praktijkonderwijs enkele keren per jaar behoefte aan het plaatsen van leerlingen. Dit is feitelijk nog geen realistische optie totdat deze leerlingen een relevant en voor hen interessant praktijkprogramma geboden kan worden. Het plaatsen van brugklassers is wel serieus te overwegen, mede gezien de ervaringen in andere rebounds en het belang vroegtijdig in te grijpen.

Een vooruitblik is in het geval van de rebound niet zo eenvoudig te geven. Hier lijkt verbetering van de beeldvorming en communicatie het meest dringend aan de orde. De scholen verwijten de rebound wel eens een gebrek aan flexibiliteit, vooral in de toeleiding en bij de start, maar in feite is er op dit moment al veel meer mogelijk dan zij lijken te beseffen:

- er zijn contra-indicaties geformuleerd, maar een ‘beredeneerde afwijking’ is mogelijk.
- de aanmeldingsprocedure is zeer zorgvuldig ingericht, maar in een duidelijke noodsituatie wordt iedere school direct geholpen.
- er is een vooraanmelding mogelijk wanneer de school vermoedt dat een leerling in de rebound op zijn plaats zal zijn, maar een plaatsing op dat moment nog niet aan de orde is.
- niet iedere school beseft dat diagnostische plaatsingen mogelijk zijn, waarin de rebound uitzoekt of deze leerling nog wel geschikt is voor regulier onderwijs, of toch beter elders geplaatst kan worden.
- er zijn proefplaatsingen op de eigen school mogelijk, wanneer een school twijfels heeft over het terugnemen van een leerling.
- de rebound vervult eventueel een ‘wachtkamerfunctie’, wanneer een leerling niet uit kan stromen naar het SO, omdat er een wachtlijst is. Dit is een bijzondere tegemoetkoming aan het VO, aangezien de meeste rebounds in Nederland op formeel juiste gronden de leerling in dat geval terugverwijzen naar de school van herkomst. Iets wat uiteraard zelden een goede oplossing is.

Een aantal scholen zegt meer te zien in een eigen, schoolinterne rebound, dan wel in een ‘reboundachtig iets’ dat bijvoorbeeld de drie locaties van het Almende College in de eigen regio met elkaar delen. Waarbij opvalt dat één van de drie Almende locaties laat weten dat niet direct als een voordeel te zien. Younieq beschikt ook nog over een ambulatorium, waardoor een kwalitatief sterk persoonlijkheidsonderzoek van de leerling mogelijk is. Wel zouden de drie locaties intensiever kunnen samenwerken.

Gezien de knelpunten in de huidige bovenschoolse rebound, die voor een belangrijk deel te herleiden zijn tot tekorten in de schoolinterne communicatie, te hoge verwachtingen en beeldvorming, lijkt dit een keuze waarvan de scholen te veel heil verwachten. Wanneer de interne communicatie niet op orde is, docenten onvoldoende werk leveren en moeilijk zijn te betrekken bij de leerling, zijn dat obstakels die voor een schoolinterne rebound net zo hard belemmerend werken als op de huidige locatie.

Op een reboundlocatie die meerdere VO-scholen met elkaar delen, is het verder goed bedacht te zijn op het ontstaan van spanningen over de verdeling van het aantal plaatsen, naar het motto: “Ik plaats bijna nooit, nu heb ik eindelijk eens een leerling en nu moet ik horen dat de voorziening vol zit met leerlingen van mijn collega’s”. Goede plaatsings- en werkafspraken zijn bij deze constructie dan ook essentieel. Is dat te regelen, dan is dit mogelijk wel een optie voor de AVO-scholen, die nu het minst gebruik maken van de rebound en het minst tevreden zijn over de aansluiting. Want ook zij hebben wel degelijk behoefte aan een “schil (vangnet)buiten de school”.

Een schoolinterne rebound heeft wel als duidelijk voordeel dat een flexibele inzet (deeltijdplaatsingen) eenvoudig mogelijk is. Een leerling kan een aantal (praktijk?!)-lessen bij de eigen docenten volgen en een aantal lessen in het lokaal van de rebound en daar werken aan gedragsverbetering.

De voorkeur voor een schoolinterne voorziening betekent overigens niet dat de scholen voorstander zijn van het opheffen van de bovenschoolse rebound: de meest optimale oplossing ligt in een én-én mogelijkheid. Want er zullen altijd leerlingen gebaat zijn bij een verblijf buiten de eigen schoollocatie. En zonder bovenschoolse optie, komt een aantal leerlingen vrijwel zeker op straat te staan. Er zijn dan ook VO-scholen die verzoeken om uitbreiding van de rebound en het beschikbaar stellen van meer plaatsen, liefst gekoppeld aan de mogelijkheid sneller te kunnen plaatsen en het niet accepteren van wachtlijsten.

Ter illustratie de overwegingen van een weinig plaatsende AVO-school:

“Ik heb een heel positief beeld van de rebound. Ik ben er echt heel blij mee dat die mogelijkheid er is. Want anders zit je wel met je handen in het haar bij een bepaalde leerling. Dan denk ik: we zouden wel verder moeten kunnen met deze leerling, maar dat kunnen we nu even niet. De rebound vangt een categorie leerlingen op, met wie we in het verleden vastliepen. Deze leerlingen kan ik nu in de rebound kwijt, maar dan gaat het wel om kleine aantallen. Voor de school is dit een heel erg goede voorziening, waar we in de toekomst misschien nog wel meer gebruik van gaan maken als straks passend onderwijs binnen de school komt. De begeleiding die de rebound kan bieden, in die kleine groepen, dat kan het VO nooit bieden. De school heeft nu bijna standaard klassen met 31 leerlingen, dus ja.... Je loopt dan binnen zo'n klas gewoon vast. Het belang van rebound zal toenemen, als straks steeds meer leerlingen met moeilijk op te lossen hulpvragen in de school blijven”.

Een verdeling van middelen over schoolinterne en een bovenschoolse rebound zal wel consequenties hebben voor de bovenschoolse rebound: die krijgt automatisch een zwaardere populatie aangemeld, omdat de minder complexe leerlingen binnen de school, dan wel in de schoolinterne voorziening zijn op te vangen. Het verschil van rebound met de Op de Rails leerlingen is daarmee gering(er). Dan valt vanwege de efficiency binnen het nieuw te vormen SWV passend onderwijs te overwegen beide groepen op één locatie samen te voegen, hetzij in gescheiden, hetzij in gecombineerde groepen. De bovenschoolse rebound kan tevens andere functies gaan vervullen, in de zin van een diagnostisch schakel/tussenstation. Een plek waar wordt uitgezocht of deze leerling nog wel past in regulier VO. Is dat niet het geval, dan schakelt de rebound de leerling naar de meest passende onderwijsplek. Ook is denkbaar een feedbackfunctie voor het VO te introduceren. Dit is een vaak nog onderbenutte mogelijkheid die een rebound te bieden heeft. De reboundmentoren bieden in dat geval bijvoorbeeld meer ondersteuning direct op de schoollocatie. Op grond van de kennis die de reboundmentoren van de diversiteit in de VO-scholen hebben, zijn zij goed in staat docenten te coachen in de omgang met moeilijke leerlingen. Dat kan bijvoorbeeld met SVIB (school video interactiebegeleiding). Zo dragen zij bij aan de versterking van het primaire proces die de Minister van onderwijs voor ogen staat.

5. Een jaarlijks uit te voeren monitor

In hoofdstuk 2 is het resultaat beschreven van een inhaalslag op de evaluatie van parallel leerjaar en rebound. Er is nagegaan of de uitgestroomde leerlingen zich nog steeds bevinden in de onderwijssituatie waarheen zij zijn vertrokken, zijn zij blijven zitten, dan wel zijn overgegaan en of zij een diploma hebben behaald. Dikwijls is ook aangegeven aan welke opleiding de leerlingen na hun eindexamen zijn begonnen.

Streven is structureel een jaarlijkse, eenvoudige monitor uit te gaan voeren, in een variant voor het parallel leerjaar en voor de rebound. De monitor is opgezet in Excel (niet opgenomen in deze rapportage). Met behulp van draaitabellen zijn de meest relevante gegevens tegen elkaar af te zetten, ook per school. Daarnaast vindt structureel een evaluatie plaats van het parallel leerjaar op de laatste ouderavond. Zie bijlage 2 voor de vragen die op deze avond worden beantwoord door ouders en leerlingen.

5.1 Onderwerpen in de monitor

Te bevragen onderwerpen in de **monitor voor het PL** zijn:

Eenmalig in te voeren: voor- en achternaam, geslacht, woonplaats, de VO-school waar de leerling staat ingeschreven tijdens het verblijf in het Parallel leerjaar, het type onderwijs waarvoor hij staat ingeschreven, is het een lwoo-leerling (ja/nee), is er tijdens het verblijf in het PL extra hulp ingeschakeld (lokale zorg, jeugdzorg, etc.), datum uitschrijving bij het PL, is het uitstroomadvies van de PCL opgevolgd (ja/nee), naam van de school waarheen de leerling is vertrokken, type onderwijs dat de leerling gaat volgen na het parallel leerjaar.

Jaarlijks aan te vullen met follow-up gegevens gedurende drie jaar, totdat duidelijk is of de leerling ja/nee zijn diploma heeft gehaald.

De follow-up gegevens omvatten:

- Is de leerling overgegaan of blijven zitten?
- Is de leerling van school/onderwijstype veranderd?
- Is de leerling (gedeeltelijk) afgestroomd?
- Is de leerling (gedeeltelijk) opgestroomd?

Te bevragen onderwerpen in de **monitor rebound** zijn:

Eenmalig in te voeren: voor- en achternaam, geslacht, woonplaats, de VO-school van herkomst (= de school waar de leerling staat ingeschreven tijdens het verblijf in de rebound), het type onderwijs dat hij daar volgt, datum start in de rebound, is er tijdens het verblijf in de rebound extra hulp ingeschakeld (lokale zorg, jeugdzorg, etc.), datum uitschrijving bij de rebound, berekening verblijfsduur in maanden, naam van de school waarheen de leerling is vertrokken, type onderwijs dat de leerling daar gaat volgen

Jaarlijks aan te vullen met follow-up gegevens gedurende drie jaar, of totdat duidelijk is of de leerling ja/nee zijn diploma heeft gehaald.

De follow-up gegevens omvatten:

- Is de leerling overgegaan of blijven zitten?
- Is de leerling van school/onderwijstype veranderd? Toelichting op reden wisseling
- Is de leerling (gedeeltelijk) afgestroomd?
- Is de leerling (gedeeltelijk) opgestroomd?

6. Alles overziende: over parallel leerjaar en rebound

In deze rapportage is de stand van zaken bepaald wat betreft parallel leerjaar en rebound. Op basis van interviews, observaties in de groep en analyse van cijfermateriaal is vastgesteld wat de sterke kanten en verbeterpunten zijn. Voor het parallel leerjaar zijn deze besproken in hoofdstuk 3 en nabeschouwd in 3.3. De sterke kanten en verbeterpunten voor de rebound zijn besproken in hoofdstuk 4 en nabeschouwd in 4.3.

In dit hoofdstuk sluiten we de rapportage af met enkele opmerkingen, die de hele voorziening betreffen.

6.1 Younieq in het spanningsveld tussen dienst verlenen en verantwoordelijkheid van het VO.

Verbeteringen in zowel het parallel leerjaar als de rebound zijn niet alleen dankzij extra inzet van Younieq te realiseren. Ook van het VO is extra inzet gevraagd, onder meer in de vorm van een grotere bereidheid de eigen werkprocessen te inspecteren op de mogelijkheid tegemoet te komen aan een individuele leerling. Hier dreigt momenteel een soort patstelling te ontstaan, waarin beide partijen wachten op een eerste stap in verbeteringen bij de ander.

Een voorstel om dit te doorbreken, zien we in de sleutelfunctie die de orthopedagogen op de VO-scholen hierin kunnen vervullen. Denk daarbij aan:

- De scholen zien de orthopedagogen overwegend als 'vooruitgeschoven post' van Younieq. Dat is een benadering die zij enerzijds kunnen benutten door steeds weer te verhelderen waarvoor Younieq staat en anderzijds kunnen counteren door te benadrukken dat Younieq en met name de rebound deel uitmaakt van de leerlingenzorg op school: 'Younieq staat niet op zichzelf, maar werkt voor jullie en maakt deel uit van de VO-zorgstructuur'. Daartoe kan behoren de school meer te 'coachen' in plaats van 'over nemen'. Voordeel van deze benadering is dat de school het gedeelte zorg niet langer kan delegeren aan een instantie *buiten* de school, maar een goede integratie van schoolinterne en bovenschoolse zorg plaatsvindt.
- Continue PR voor de rebound: wat is dat voor werkwijze? En wat is de meerwaarde voor de VO-school? Zodat het minder vaak voorkomt dat een school weinig zicht heeft op de uitvoering van het reboundprogramma.
- De orthopedagogen zijn mogelijk ook meer te betrekken bij de terugkeer op school, vergelijkbaar met hun inzet tijdens de periode van signaleren- aanmelden en toeleiden. Zo zouden zij ook een voor de leerling en VO steunende rol kunnen spelen bij terugkeer, als achterwacht bij terugval, als vertrouwenspersoon voor de leerling, etc.

6.2 Overwegingen bij de toekomst

In de huidige situatie is binnen de eigen muren hard gewerkt aan steeds verdere professionalisering van parallel leerjaar en rebound en daarin is men goed geslaagd. De prestaties zijn goed en ouders en leerlingen zijn tevreden. Voor het VO vormt de rebound een belangrijk vangnet om leerlingen tijdelijk op te vangen waarmee de school zelf niet verder kan.

Echter: gezien de huidige dynamische context in het overheidsbeleid is het niet realistisch te verwachten dat alles bij het oude zal blijven. Mogelijk verandert de omvang van de regio, maar in ieder geval veranderen de financiële kaders en de tijdgeest: er is een 'kanteling' gaande, waarbij

verwijzen naar specialistische hulp steeds minder wenselijk, maar ook steeds minder mogelijk wordt. Centraal staat het versterken van het primaire proces in het onderwijs en het aansluiten op het alledaagse, oftewel het versterken van de eigen kracht van de leerling en diens netwerk. Tegen deze achtergrond willen we Younieq de volgende overwegingen meegeven:

Behoud diagnostische functie

Hoe dan ook, bij iedere transformatie of herziening blijft goede diagnostiek van belang. Het ambulatorium biedt kwalitatief sterke diagnostiek die in de regio breed is gewaardeerd. Dat maakt het interessant deze functie zo goed mogelijk te behouden.

Bezuinigingen en mogelijke consequenties

Als gevolg van de bezuinigingen op Op de Rails en het Speciaal Onderwijs, in de Achterhoek nog eens verhevigd door de verevening, zullen pijnlijke keuzes gemaakt moeten worden. Ook is duidelijk dat de scholen voor ondersteuning bij problematiek die tot handelingsverlegenheid leidt meer zullen verwachten van het SWV, zeker wanneer verwijzen naar het SO steeds verder buiten bereik komt. Het is dan de vraag of het VO in zijn totaliteit nog langer behoefte heeft aan een parallel leerjaar in de huidige vorm. Desgevraagd zeggen de scholen de meeste problematiek zelf op school aan te kunnen, met uitzondering van de (pré-)Cluster 4 problematiek (ernstige gedragsproblemen en psychiatrische problematiek). Zo bezien hebben de VO- scholen mogelijk meer behoefte aan verruiming van (tijdelijke) opvang van rebound- en Op de Rails leerlingen, die gewoonlijk tot de (pré-)Cluster 4 categorie behoren. Wat betreft de organisatie van deze bundeling zijn in Nederland ervaringen opgedaan met meerdere modellen:

- *Rebound, Herstart en Op de Rails leerlingen verblijven in volledig gescheiden groepen op dezelfde locatie.* Dit maakt de voorziening minder kwetsbaar: bij ziekte of onverwachte gebeurtenissen kunnen docenten voor elkaar inspringen. De focus van de drie programma's blijft behouden: de rebounder volgt een programma dat sterk georiënteerd is op het VO en een Herstarter krijgt alle tijd en ruimte om weer aan het schoolritme te wennen. Nadeel is de ondoorlaatbaarheid van de groepen: leegstand in één groep is niet op te vullen met een te veel aan aanmeldingen voor een andere groep.
- *Rebound, Herstart en Op de Rails leerlingen verblijven door elkaar in dezelfde groep en volgen hetzelfde programma.* Dit model is redelijk populair en is uitvoerbaar, zolang het aantal OdR-leerlingen niet de overhand krijgt. Dat kan namelijk ten koste gaan van de oriëntatie op het VO. Bovendien is rekening te houden met wat Wim Slot omschrijft als 'het besmettingsgevaar van deviante leerlingen'.
- *Rebound, Herstart en Op de Rails leerlingen zijn niet op grond van hun 'label' ingedeeld, maar op grond van hun profiel.* De PCL bekijkt het dossier en overweegt wat deze leerling nodig heeft: volstaat een kort verblijf? Zal deze leerling langere tijd opvang nodig hebben? Is dit een leerling die vermoedelijk niet meer past in regulier onderwijs en bij wie nog is vast te stellen waar hij op zijn plek zal zijn? Te onderscheiden zijn dan bijvoorbeeld een kort verblijf groep met een sterke focus op terugkeer in regulier VO, een lang verblijf groep waar leerlingen enkele maanden tot een jaar verblijven en een schakelgroep, voor degenen bij wie al direct duidelijk is dat zij vermoedelijk niet meer zullen terugkeren in regulier VO. Voordeel is dat deze groepen onderling doorlaatbaar zijn: doorschuiven kan, evenals een opbouw in doorstroom. Denk dan b.v. aan doorschuiven vanuit de kortverblijf groep naar de langverblijfgroep.

Schoolinterne voorzieningen en mogelijke consequenties.

Een op deze wijze ingerichte bovenschoolse voorziening is te verbinden met het op meerdere scholen uitgesproken streven een voorziening op de eigen school in te richten. Dat kunnen specifieke voorzieningen gericht op LWOO-leerlingen zijn en/of schoolinterne reboundopvangvoorzieningen. De expertise van de medewerkers van het parallel leerjaar kan zo behouden blijven: zij kan gedeeltelijk aan de locatie verbonden blijven, dan wel waar nodig en mogelijk op de vmbo-scholen ingezet.

Indien scholen er inderdaad in slagen een eigen interne reboundopvangvoorziening in te richten en in stand te houden, blijft er nog steeds een categorie leerlingen over die beter tijdelijk buiten de eigen schoollocatie kan verblijven. Dit hebben we in 4.3 al uitgewerkt. De bovenschoolse rebound zal in dat geval minder leerlingen terugleiden naar regulier VO, maar vaker een diagnostische en/of schakelfunctie naar andere onderwijsbestemmingen vervullen. Daarbij is opnieuw een kwalitatief sterke diagnostische functie van groot belang. Indien een leerling niet langer in regulier VO past, waar dan wel? Als alternatieven komen Speciaal Onderwijs, nog te ontwikkelen arrangementen met speciaal onderwijs en/of jeugdzorg, of vervroegd plaatsen in het MBO in aanmerking.

Verbinding in de regio

Het SWV kan meer dan zij momenteel doet, in de lead gaan bij het zoeken naar verbindingen in de regio. Momenteel is het AOC hiermee begonnen, maar het ligt feitelijk meer voor de hand dat het SWV hierin een visionaire rol gaat vervullen. Welke instellingen verbinden momenteel onderwijs en zorg (ondersteuning)? Welke combinatie past bij de visie die het SWV heeft op zorg in het onderwijs en bij de behoefte in het VO? Daarbij is nadrukkelijk meer aansluiting te zoeken bij de uitvoering in het Speciaal Onderwijs. Zie bijvoorbeeld de ondersteuning die het SO nu al biedt in regulier VO, bijvoorbeeld in de zorgklas op het Isala, waar een vaste ambulante begeleider aanwezig is. Denk ook aan de samenwerking van SOTOG met een reguliere havo voor autistische leerlingen. Dit zijn voorbeelden van onderwijszorg die van groot belang zijn voor de leerlingen in de regio. Het is in de zeer nabije toekomst te overwegen in het kader van passend onderwijs dergelijke goed functionerende en door het VO gewaardeerde werkvormen op te sporen en te continueren vanuit het nieuwe Samenwerkingsverband Passend Onderwijs. Maar ook is nodig dat SO en regulier VO gezamenlijk andere vernieuwende vormen van ondersteuning ontwikkelen die recht doen aan de behoeften van leerlingen, hun ouders en docenten in het VO.

Bijlage 1 Uitstroom per school

Almende College Locatie Bluemers

Parallel leerjaar (1)	Instroom	Diploma behaald	schoolwisseling
2006 - 2007			
2007 - 2008			
2008 - 2009			
2009 - 2010	1	Zit in 3b	
2010 - 2011			
Rebound (9)	Instroom	Diploma behaald	schoolwisseling
2006 - 2007	4	1 ja	2 overstap Wesenthorst, 1 Klein Borculo
2007 - 2008	1		1 Klein Borculo
2008 - 2009	1	1 ja	
2009 - 2010	3	3 Nog op school	
2010 - 2011			

Almende College Locatie Isala

De locatie Isala heeft geen leerlingen in het parallel leerjaar gehad

Rebound (2)	Instroom	Diploma behaald	schoolwisseling
2006 - 2007			
2007 - 2008			
2008 - 2009	1	1 nee	1 overstap MBO
2009 - 2010			
2010 - 2011	(1)	1 nee	1 overstap Horizon/Wesenthorst

Almende College Locatie Wesenthorst

Parallel leerjaar (7)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007			
2007 - 2008	1	1	
2008 - 2009	1	1 Nog op school	
2009 - 2010	3	3 Nog op school	
2010 - 2011	2	2 Nog op school	
Rebound (19)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	2	1 ja 1 nee	1 verwijderd/ naar MBO
2007 - 2008	5	2 ja 3 nee	1 MBO, 1 naar RADAR, 1 PraO
2008 - 2009	2	2 ja	
2009 - 2010	7	4 ja 2 nee 1 nog op	1 overstap AOC, 1 naar MBO

		school	
2010 - 2011	3	2 ja 1 nee	1 naar MBO

AOC

Parallel leerjaar (27)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	4	3 ja 1 nee	1 Klein Borculo
2007 - 2008	7	5 ja 2 nee	1 Isselborgh, 1 Anton Tjink
2008 - 2009	5	1 ja 4 nog op school	
2009 - 2010	10	1 nee 9 nog op school	1 Isselborgh

2010 - 2011	1	1 nog op school	
Rebound (16)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	3	1ja, 1 nee, 1 obk	1 MBO
2007 - 2008	5	3 ja 2 nee	1 naar Metzo, 1 naar MBO
2008 - 2009	4	1 ja 3 nee	1 Klein Borculo, 2 MBO
2009 - 2010	3	2 ja 1 nee	1 MBO
2010 - 2011	1	1 ja	

Ludger College

Het Ludger College heeft geen leerlingen in het parallel leerjaar gehad.

Rebound (11)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	1	1 ja	
2007 - 2008	4	4 nee	2 naar mbo, 1 verhuisd, 1 Luzac,
2008 - 2009	3	2 ja, 1 nee	1 Klein Borculo
2009 - 2010	3	2 ja. 1 nog op school	
2010 - 2011	--		

Metzo College

Parallel leerjaar (68)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	9	5 ja 4 nee	2 Klein Borculo, 1 obk, 1 Almende College
2007 - 2008	9	4 ja 4 nee, 1 nog op school	2 MBO, 1 De Sprengen, 1 RADAR,
2008 - 2009	17	15 nog op school, 2 nee	1 Wringherlant, 1 AOC
2009 - 2010	9	9 nog op school	
2010 - 2011	24	24 nog op school	

Rebound (19)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	4	1 ja, 2 nee, 1 obk	1 MBO, 2 obk,
2007 - 2008	6	3 ja, 3 nee	1 Rentray, 1 MBO, 1 Praktikon
2008 - 2009	4	1 ja, 3 nee	1 Praktikon, 1 Scala college, 1 MBO
2009 - 2010	4	3 ja, 1 nee	1 MBO
2010 - 2011	6	2 nee, 3 nog op school, 1 obk	1 MBO, 1 naar AOC

Rietveld College

Paralleel leerjaar (1)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007			
2007 - 2008			
2008 - 2009			
2009 - 2010			
2010 - 2011	1	1 zit nog op school	
Rebound (4)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007			
2007 - 2008	1	1 nee	1 Klein Boreculo
2008 - 2009	1	1 obk	1 obk
2009 - 2010	1	1 obk	1 obk
2010 - 2011	1	1 obk	1 obk

Ulenhof

Paralleel leerjaar (2)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007			
2007 - 2008			
2008 - 2009			
2009 - 2010	2	2 nog op school	
2010 - 2011			
Rebound (1)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007			
2007 - 2008			
2008 - 2009	1	1 obk	1 obk
2009 - 2010			
2010 - 2011			

Praktikon

Paralleel leerjaar (9)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	1	Nvt	
2007 - 2008	1	Nvt	
2008 - 2009	1	Nvt	
2009 - 2010	2	Nvt	
2010 - 2011	4	nvt	
Rebound (2)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	1	Nvt	
2007 - 2008	1	Nvt	
2008 - 2009			
2009 - 2010			
2010 - 2011			

SOTOG, locatie Isselborgh

De Isselborgh heeft geen ex-reboundleerlingen ontvangen.

Parallel leerjaar (7)	Instroom	Diploma behaald	Schoolwisseling
2006 - 2007	1	1 ja	
2007 - 2008			
2008 - 2009	2	2 zit nog op school	
2009 - 2010	1	1 zit nog op school	
2010 - 2011	3	3 zit nog op school	

Bijlage 2 Klanttevredenheid ouders en leerlingen

Onderzoek naar het parallel leerjaar. Schooljaar 2009 – 2010

Deel A. Tevredenheid van de ouders

1. Op welke wijze bent u geïnformeerd over het onderwijs op Younieq?

Het basisonderwijs	13 (waarvan 3 via het SBO)
Een VO-school	4 (3 Metzo, 1 AOC)
Derden	4 (een moeder, GG-Net, medewerker Wesenthorst en ambulante begeleider SOTOG)
Had al eerder een kind op Younieq.	2
Overig	8

Wat betreft *overig*: dit zijn ouders die niet vertellen door wie zij zijn geïnformeerd, maar meer de methode beschrijven. Drie ouders zijn geïnformeerd door mail, telefoon, een brief en/of gesprekken. Een ouder is door een niet nader genoemde school geïnformeerd. Een ouder kan het zich niet herinneren en drie ouders melden dat zij zich goed geïnformeerd voelen.

2. Hoe kan het eventueel anders?

Op deze vraag geven 17 ouders antwoord, daarvan melden 11 ouders dat zij geen voorstellen ter verbetering hebben. Zij vinden de gang van zaken goed en zijn tevreden.

De overige zes ouders komen met de volgende voorstellen:

- Alle basisscholen zouden bekend moeten zijn met Younieq en b.v. een informatieavond bieden (4 ouders)
- Meer telefonisch contact
- Ouders meer betrekken bij de schoolkeuze

3. In welke mate bent u tevreden over deze manier van informeren?

<i>onvoldoende</i>	<i>matig</i>	<i>voldoende</i>	<i>Voldoende/goed</i>	<i>goed</i>
		9	1	21

Anders:

- Informatie hadden wij niet nodig. De keuze was al door de basisschool gemaakt, als ouders hadden wij geen zeggenschap.
- Iets aan de late kant.

4. In welke mate heeft u vooraf voldoende informatie gekregen over de gang van zaken rondom uw kind op OPDC Younieq?

<i>onvoldoende</i>	<i>matig</i>	<i>voldoende</i>	<i>goed</i>
		7	23

5. Wat heeft u eventueel gemist?

Op deze vraag geven 18 ouders antwoord. Hiervan zeggen 16 ouders dat zij niets hebben gemist. Zij zijn voldoende ingelicht, de informatie was uitstekend en alles was goed geregeld.

Twee ouders noemen als verbeterpunt:

- Liefst eerder informeren, via de basisschool.
- Graag een e-mailadres van de mentor.

6. Welke verwachtingen had u van het verblijf van uw kind op het OPDC Younieq?

Op deze vraag geven 31 ouders antwoord. Uiteraard lopen de verwachtingen nogal uiteen. Ze zijn in de volgende categorieën te rubriceren:

Verwachtingen mbt het functioneren van het kind	8
Verwachtingen mbt het vervolgonderwijs	5
Goede of positieve verwachtingen, zonder verdere aanduiding	8
Goede begeleiding en in beeld brengen van de problemen	3
Geen verwachtingen, blanco start.	3
Overig	4

Wat betreft het *functioneren van het kind* verwachten ouders dat het niveau van hun kind omhoog zal gaan, dat het zich veilig voelt op het OPDC, dat er bij een specifiek probleem goede begeleiding komt, waardoor verbetering te zien zal zijn en dat de kleine klassen aan een beter functioneren bijdragen.

Wat betreft het *vervolgonderwijs* verwachten ouders dat hun kind dankzij de tijd in het OPDC voldoende handvatten krijgt om makkelijker in te stromen op het vervolgonderwijs en dat er een goed advies komt voor de volgende schoolkeuze.

7. Hoe verliep de samenwerking tussen u en de mentor van uw kind? En met de vakdocenten? En met de orthopedagoog?

Op de vraag naar de samenwerking met de mentor geven 30 ouders antwoord. Alle ouders zijn (uiterst) tevreden over de samenwerking met de mentor. 11 ouders zijn zeer tevreden en 19 ouders waarderen de samenwerking als goed of prima.

Ook de vraag naar de vakdocenten is door 30 ouders beantwoord. Daarvan zeggen 20 ouders dat zij tevreden zijn over de samenwerking en drie ouders zijn zeer tevreden. Zeven ouders zeggen dat ze geen oordeel kunnen geven, omdat er geen of weinig samenwerking/contact is geweest met de vakdocenten.

De vraag naar de samenwerking met de orthopedagoog is door 32 ouders beantwoord. Ook op deze samenwerking uiten de ouders geen enkel kritiekpunt. Twee ouders geven geen oordeel in hun antwoord, verder zijn 23 ouders tevreden over de samenwerking en zijn zeven ouders zeer tevreden. Drie ouders vermelden speciaal dat zij blij waren met het begrip, de prettige gesprekken en dat er altijd een luisterend oor was en er ook hulp werd geboden.

8. In hoeverre bent u tevreden met de opbrengst van het verblijf van uw kind op OPDC Younieq?

Op deze vraag geven 24 ouders een bruikbaar antwoord. Daarvan geven 23 een (zeer) positieve toelichting, zij zijn (zeer) tevreden over hetgeen Younieq voor hun kind heeft betekend en 1 ouder had iets meer verwacht in de verbetering van de problematiek. Veel ouders geven niet aan in hoeverre ze tevreden zijn, maar wel waarover ze tevreden zijn.

De tevredenheid is als volgt te rubriceren:

Positieve ontwikkeling, groei bij het kind	13
Positieve kenmerken van het onderwijs in Younieq	5
Overig	5

Wat betreft de *positieve ontwikkeling van het kind*, vermelden meerdere ouders dat hun kind in het parallel leerjaar enorm is gegroeid, zich goed ontwikkelt en daardoor goed voorbereid naar het VO vertrekt. Meer specifiek wordt opgemerkt dat het kind rustiger is geworden, weer enthousiast naar school gaat, weerbaarder is geworden, een beter zelfbeeld heeft gekregen en meer zelfinzicht, betere sociale vaardigheden heeft verworven en/of meer zelfvertrouwen heeft.

Wat betreft de *positieve kenmerken van het onderwijs* vermelden ouders dat zij blij zijn dat nu duidelijk is geworden dat hun kind dyslexie heeft. Anderen zijn tevreden omdat hun kind een schooljaar op zijn niveau heeft gehad en het goed heeft gedaan. Daarbij noemt een andere ouder specifiek de structuur, regels en kleine klassen als werkzame factor. Hierdoor heeft hun zoon veel geleerd en veel inzicht verkregen. Ten slotte is een ouder blij dat het kind nu een goed rapport heeft. Onder 'overig' vallen onder meer andere redenen om tevreden te zijn en enkele suggesties. Zoals: er is goed samengewerkt met de hulpverlening die al in het gezin was. Twee ouders zijn in een meer algemene zin tevreden. Tenslotte merkt een ouder op dat het goed is dat hun zoon een plek in het SO krijgt en stelt een ouder voor het parallel leerjaar met een jaar te verlengen.

9. Bent u voldoende geïnformeerd en betrokken geweest m.b.t. tot het advies voor vervolgonderwijs van uw kind na OPDC-Younieq?

Op deze vraag geven 30 ouders een antwoord. Daarvan vinden 27 ouders dat zij voldoende of prima zijn geïnformeerd. Twee ouders vinden zelfs dat zij heel goed zijn geïnformeerd en slechts één ouder noemt de informatievoorziening 'redelijk'. Eén tevreden ouder maakt de kanttekening dat zij graag hadden gezien dat er een brede samenwerking zou zijn met meerdere scholen.

10. Op welke wijze heeft het verblijf op OPDC Younieq een bijdrage geleverd aan vermindering van problemen en klachten bij uw kind?

Op deze vraag antwoorden 28 ouders. De antwoorden zijn als volgt te rubriceren:

Younieq heeft bijgedragen aan positieve ontwikkeling, groei bij het kind	15
Geen nadere aanduiding, alleen indicatie van verbetering	6
Door specifieke kenmerken van het onderwijs in Younieq	3
Geen verbetering waargenomen	2
Overig	2

Als voorbeelden van de bijdrage die Younieq heeft geleverd aan de *positieve groei en gedragsverandering* bij het kind noemen de 15 ouders: ons kind heeft beter leren omgaan met de eigen problematiek, is zekerder geworden van zichzelf, heeft meer zelfwaardering. Het kind is rustiger geworden, kan zich beter concentreren, beter met bepaalde situaties omgaan, is zelfstandiger geworden en/of sterker gemotiveerd voor onderwijs. Andere kinderen zijn (ook) beter in staat verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen handelen en denken langer na voor ze iets doen. Ze zijn weerbaarder, en meer positief gestemd. Vooral het feit dat het kind rustiger is geworden wordt vaker genoemd.

Ouders die *geen nadere aanduiding* geven, geven b.v. als antwoord: "heel veel", "grote bijdrage", etc. Als *specifieke kenmerken van het onderwijs* in Younieq noemt men: het één –op- één contact, de rust en de manier van werken en het zoveel mogelijk samenwerken.

Tot de categorie 'overig' behoort een ouder die geen verbetering ziet omdat hij vindt dat er geen problemen waren. En een ouder die positief oordeelt over het feit dat de problemen en klachten niet groter zijn geworden.

11. Wat is uw mening over de interactieve ouderavonden (de kennismakingsavond, de ouderavond en trainingen)

Op deze vraag geven 27 ouders antwoord, die allen een positieve mening hebben. Ouders vinden de ouderavonden leuk, prima, goed, dan wel informatief. Een enkeling vult aan dat je hierdoor goed gedoseerde informatie krijgt over de school. Ook het huisbezoek wordt door één ouder speciaal als positief vermeld, evenals het advies vooral door te blijven gaan met de ouderavonden.

12. Heeft u verdere suggesties voor verbetering van OPDC Younieq?

Op deze vraag geven 27 ouders antwoord, maar dit levert slechts twee tips op:

- Soms iets eerder informatie verspreiden over activiteiten en lesuitval
- de aula iets gezelliger maken. Of houden jullie het bewust iets rustiger?

De overige 25 ouders hebben geen suggesties voor verbetering. Van deze 25 ouders raden 10 ouders aan om vooral zo door te blijven gaan. Enkele ouders vullen nog aan waarom er volgens hen niets is te verbeteren: ze noemen Younieq een fantastische school, vinden dat het team het geweldig doet en heel enthousiast bezig is.

Deel B. Tevredenheid van de Leerlingen.

1. Heb je van tevoren goed uitleg gehad over OPDC Younieq? Waarover had je meer uitleg willen hebben?

Op deze vraag geven 32 leerlingen antwoord. Daarvan zijn er 27 (zeer) tevreden over de uitleg. Ze hebben voldoende uitleg gehad, informatie gekregen en genoeg gehoord.

Vijf leerlingen noemen onderwerpen waarover zij meer uitleg zouden willen:

- wat er speciaal is aan deze school
- over de werkachterstand
- over de klassen
- wat er anders is in wat je moet doen
- over het huiswerkprogramma: hoe is hier het huiswerk geregeld?

2. Wist je van tevoren hoe het jaar zou zijn? Wat was anders dan je had verwacht van te voren?

Op deze vraag geven 29 leerlingen een bruikbaar antwoord. De antwoorden zijn niet altijd eenduidig te interpreteren, maar het lijkt er op dat twaalf leerlingen niet verrast waren. Het jaar verliep zoals ze hadden verwacht.

Eveneens twaalf kinderen noemen iets dat anders is dan verwacht, maar het kan ook zijn dat ze zaken noemen die anders zijn dan ze voorheen gewend waren:

- er is geen kantine,
- een iets minder drukke klas
- er is meer vrijheid
- de docenten zijn veel te streng
- je bent niet altijd vroeg uit
- je hebt vaste mentoren
- alles was anders (twee kinderen)
- dat het zo goed zou gaan
- er is minder gepest
- er is meer uitval
- de kinderen, ik dacht dat ze wat anders zouden zijn.

Vijf kinderen omschrijven wat specifiek hoe zij hierover denken:

- ja en nee, er zijn altijd wel dingen die je niet verwacht, maar het was een super jaar.
- nee hoor, in het begin vond ik het een beetje eng, maar daarna een super tijd gehad.
- nee, dat wist ik mooi niet. Ik vond het wel leuk om verrast te worden met wat wij gingen doen.
- ik heb hier meer geleerd dan dat ik gedacht had.
- het was hier saai, maar wel leuk.

3. Wat is jouw mening over je mentor die dit jaar met jou heeft gewerkt?

Op deze vraag geven 30 leerlingen een antwoord. Zij oordelen allen (zeer) positief over hun mentor. De mentor is goed, aardig, geweldig, super, aardig en spontaan, dan wel streng, maar ook wel grappig. Twee leerlingen laten weten dat zij liever een meester hadden gehad.

Vijf leerlingen geven een iets uitgebreidere mening:

- Hij kan alles heel goed uitleggen.
- Ouderwets, dol op martelen, maar wel aardig.
- Serieuze leraar die tegen een grapje kan, hij zingt veel.

- Hij is een hele aardige mentor en heeft mij ook super goed geholpen, ik ben blij dat hij mijn mentor was.
- Leuk en grappig, maar kan ook goed luisteren.

4. Wat is jouw mening over de vakdocenten die dit jaar met je hebben gewerkt? En over de orthopedagoog?

Op de vraag naar de vakdocenten geven 30 leerlingen een antwoord. Zij oordelen allen (zeer) positief over de vakdocenten. De docenten zijn goed, leuk, perfect, super, aardig, geven goed les, het zijn fijne mensen. Eén leerling meldt dat hij met een bepaalde docent wat vaker botsingen had.

Drie leerlingen geven een iets uitgebreidere mening:

- Ze hebben mij veel geleerd
- Ze zijn lief en kunnen goed uitleggen
- Ze begrijpen hun vak en weten waarover ze praten

De vraag naar de mening over de orthopedagoog is door 31 leerlingen beantwoord. Van de 31 leerlingen zijn er 27 (zeer) tevreden over de samenwerking met de orthopedagoog. Drie leerlingen zeggen niet te zijn begeleid door een orthopedagoog en één leerling heeft geen mening.

De 27 tevreden leerlingen omschrijven de samenwerking met de orthopedagoog als goed, is aardig, perfect, super, prima, leuk, serieus en overtuigend, heel fijn. Eén leerling vermeldt speciaal dat hij goed met haar kon praten.

5. Hoe vond je het op OPDC Younieq? Wat vond je prettig? Wat vond je niet zo prettig?

Op deze vraag geven 30 leerlingen een bruikbaar antwoord. Van de 30 leerlingen noemen 25 leerlingen zaken die zij prettig vonden op Younieq. Soms is hun antwoord heel globaal, zo zijn er negen leerlingen die melden dat zij 'alles' prettig vonden op Younieq en vier leerlingen die het leuk, prettig, dan wel superleuk vonden op school.

Binnen de groep van 25 leerlingen benoemen 12 leerlingen iets specifiekere zaken die zij prettig vonden:

- De Equiplessen
- Er is minder drukte, prettig, overzichtelijk en lekker klein
- Aardige (prima) docenten (4 leerlingen), ze pesten niet/ maar straf vond ik niet zo leuk
- Vaak gymles
- Tafelvoetballen
- De kleine klassen
- Het voetballen in de pauzes
- Je hoeft voor school weinig te doen
- Veel jongens en weinig meiden.

Vijf leerlingen hebben een wat gemengd oordeel:

- Ik vond het prettig, maar soms niet.
- Wel leuk, alleen heb je wel later pauze
- Ja, wel leuk, maar je wordt er wel moe van
- Ik vond alles prettig, alleen niet toen ik steeds chinees werd genoemd
- Het was allemaal goed, maar sommige dingen niet.

6. Heb je genoeg informatie gehad over de school waar je na dit schooljaar naartoe gaat?

Op deze vraag geven 26 leerlingen antwoord. 21 leerlingen vinden dat ze voldoende informatie hebben gehad. Vijf leerlingen vinden dat het beter kan. Ze hadden graag meer informatie gehad. Eén leerling merkt op dat de info nog moet komen. De meeloopdag vond hij wel goed.

7. Heeft dit jaar ervoor gezorgd dat jij minder problemen op school hebt en dat je beter met moeilijke situaties kan omgaan? Hoe dan?

Op deze vraag geven 26 leerlingen antwoord. 23 leerlingen zijn het er mee eens dat het jaar op Younieq eraan bijdraagt dat zij minder problemen op school hebben en beter met moeilijke situaties

kunnen omgaan. Eén leerling vindt dat dat niet het geval is, één leerling vindt dat hij nooit problemen had en één leerling weet het niet.

Van de 23 leerlingen die resultaten zien, geven 16 leerlingen een verklaring waarom het nu beter met ze gaat:

- Dankzij het goede contact met de docenten/ de goede gesprekken (3 leerlingen)
- Dankzij de Equiplessen (2 leerlingen)
- Je moet gewoon denken wat je hebt geleerd/ door na te denken (2 leerlingen)
- Je leert bijvoorbeeld omgaan met ruzies/ omgaan met je problemen (2 leerlingen)
- Door de SOVA-training/ beter leren omgaan met anderen (2 leerlingen)
- Omdat ze hier alles zo duidelijk zeggen.
- Door de tips die je krijgt
- Er zijn goede regels
- Door zelf te doen wat ik heb geleerd

Het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut is het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het werkterrein van het Nederlands Jeugdinstituut strekt zich uit van de jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn tot opvoedingsondersteuning, jeugdzorg en jeugdbescherming evenals aangrenzende werkvelden als onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten.

Missie

De bestaansgrond van het Nederlands Jeugdinstituut ligt in het streven naar een gezonde ontwikkeling van jeugdigen, en verbetering van de sociale en pedagogische kwaliteit van hun leefomgeving. Om dat te kunnen bereiken is kennis nodig. Kennis waarmee de kwaliteit en effectiviteit van de jeugd- en opvoedingssector kan verbeteren. Kennis van de normale ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen, preventie en behandeling van opvoedings- en opgroei problemen, effectieve werkwijzen en programma's, professionalisering en stelsel- en ketenvraagstukken. Het Nederlands Jeugdinstituut ontwikkelt, beheert en implementeert die kennis.

Doelgroep

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt voor beleidsmakers, staffunctionarissen en beroepskrachten in de sector jeugd en opvoeding. Wij maken kennis beschikbaar voor de praktijk, maar genereren ook kennisvragen vanuit de praktijk. Op die manier wordt een kenniscyclus georganiseerd, die de jeugdsector helpt het probleemoplossend vermogen te vergroten en de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening te verbeteren.

Producten

Het werk van het Nederlands Jeugdinstituut resulteert in uiteenlopende producten zoals websites, nieuwsbrieven, digitaal tijdschriften, nieuwsberichten, databanken, themadossiers, factsheets, diverse ontwikkelings- en onderzoeksproducten, trainingen, congressen en adviezen.

Meer weten?

Met vragen over het Nederlands Jeugdinstituut of zijn beleidsterreinen kunt u terecht op de website. Per onderwerp vindt u een contactpersoon, of u stuurt een e-mail aan: info@nji.nl. Voor de meest actuele informatie: www.nji.nl.